

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre ... 26 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre ... 9 kor.
Egy hóra ... 3 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 27.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, október 17.

Nincs, ki mondaná . . .

Ma ülést tartott a magyar országgyűlés. Vajjon lehet e annak nevezni? A honatyái közül összejöttek jó egynehányan s egy rövid fél óra alatt elintézték -- mindent. Csodálatos közönyösséggel vették tudomásul azt a szokatlan jelenséget, hogy a magyar miniszterelnök egy szó indokolás nélkül nyújtja be az indemnítást akkor, midőn egy egész ország sóvárogva leste -- mit fog mondani. Mert mondanivalója bizonyára volna sok, legalább kellene lenni.

Kitől várjunk aggodalmainkra megnyugtató ígéretet, ha nem a miniszterelnöktől? Mert vannak aggodalmaink és pedig politikai kérdésekben éppen úgy, mint gazdasági ügyekben. E válságos időkben egy homladozó kormányt látunk, melynek kelc-léből tülekedések zaja hallatszik ki. Lehet e innen egész munkát várni, amelyre az országnak olyan nagy szüksége van. Aztán itt állunk egy új téli háboru kezdetén, szeretnők tudni, hogy a katonai frontok zordon élete nem fog e átterjedni a polgári frontokra is? Most még csak annyit tudunk, hogy nincs fa, nincs szén, nincs zsír, nincs petroleum, de azt nem is sejtjük, hogy a rettenetes téli napokra lesz-e? Mindeddig a reménység itálával tápláltuk magunkat s vártuk a mai napot, midőn a miniszterelnök beszéni fog mind ezekről a magyar nép előtt, úgy, amint azt a közelmúltban megszoktuk.

A magyar miniszterelnöki szék csak nem régen is az igazság hirdetésének a kathedrája volt, ahonnan egy messze látszó egyéniség mindenüvé elható szóval dörögte el a magyar igazságok szavát. Tisza István gróf hozzászoktatott bennünket miniszterelnöksége alatt ahhoz, hogy nemzete nem várt hiába, ha aggódó lelkét meg kellett nyugtatni, vagy kérdéseire választ kellett kapnia. A megnyugtató szavak is, a válaszok is csak onnan jöhettek, ahol az egész ország közigazgatásának szálai összefutnak, a hol nincs titok és nem lehet rejtelem, mert mindent tudnak, am az ország területén történik.

Lehet az, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök nem érezte meg a feléje szálló óhajtasokat és kérdéseket, de elszomorítóbb, hogy ha megérezte, de válasz nélkül hagyta azokat. Mi Wekerle Sándort olyan hatalmas

egyéniségnek s olyan nagy koncepcióju államférfinak tartjuk, akinek bátran mondhatjuk meg ezt az igazságot. Nem ezt várjuk tőle mi bánkódó, de terhes életünket erős lélekkel viselő magyarok. Mi megmutattuk e szörnyű években elégszer, hogy nem félünk az áldozatoktól: a külső és belső front reánk váró téli háboruja sem ijeszt, de -- tudni akarjuk a jövőt és sorsunkat. A magyar miniszterelnöknek legelső kötelessége, hogy ezt a nemzetet őszinteséggel tisztelje meg.

Ezt ne tudná Wekerle Sándor?

Mi az oka hát, hogy a mai országgyűlésen egy tájékoztató szónak sem volt ura? Az lenne tán, amire gondolni alig merünk, hogy a magyar miniszterelnök elkedvetlenedett, látván a középszerűségeknek azt a korszoruját, mely köréje kötődött. A sok gyom és élődi annyira megkötné a kezét, hogy e hatalmas egyéniség is vergődni tudna csak? Ha így volna, akkor is, vagy annál inkább őszinteséget kérünk. Beszéljen a miniszterelnök . . .

Németek nagy zsákmánya az Ösel szigete győzelemben.

Berlin, október 16. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Flandriában a tűzérsegek harci tevékenysége tegnap olyan volt, mint az előző napokon. Nagyobb gyalogsági harcok nem voltak. Az angolok felderítő előretöréseit több helyütt Artoisban is visszavertük.

A német trónörökös hadcsoportja:

Soissonstól északkeletre a tűzérsegi harc a nap folyamán ismét élénk volt. Craonnétól nyugatra is fokozódott, midőn a franciák két újabb kiabavaló támadást intéztek az általunk a Valuese-malomtól északra nemrégén elhódított árkok ellen. Több felderítő esáározás ránk nézve kedvezően folyt le. A Suipestől nyugatra szász gránátosok, a Maastól nyugatra bajor rohamesapatok nagyszámú foglyot és több géppuskát szállítottak be a francia állásokból. Verdun északi arcvonalán a tüzelési tevékenység

élénkebb volt, mint az előző napokban.

Keleti harcér:

A Kathem gyalogsági tábornok parancsnoksága alatt Ösel szigetén harcoló csapatok tegnap teljesen elfoglalták a sziget fő részét. A dél felé kinyuló Sworbe-félszigeten az ott elvágott orosz csapatok még szívós ellenállást fejtettek ki. A nehéz harci útegeket hajóink tüzelése elhallgattatta. A keleti part felé oly keményen szorítottuk az ellenséget, hogy csak egyes részei voltak képesek a Moon felé vezető töltésen elmenekülni. Tengeri haderőink észak felőli tüzelésükkel sikeresen működtek közre Ösel keleti szélén. Az orrisáni hidtörést folyt harcokban eddig több mint 2400 foglyot számoltunk meg, ez a szám a szétugrasztottakból még gyarapodni fog. Harmine ágyu, huszonegy géppuska, néhány repülőgép és számos jármű jutott eddig partraszállott csapatok kezére, melyek a Schmidt altengernagy parancsnoksága alatt álló hajóhadrészek kitűnő közreműködése mellett, feladatuk leglényegesebb részét négy nap alatt megoldották. A rigai öbölben Runó és Abró-szigeteket elfoglaltuk. A keleti szárazföldi arcvonalon nem volt jelentős esemény.

Macedóniai harcér:

A Struma sikságon a bolgárok átengedtek néhány helységet az angoloknak. Ludendorff, első főszállásmeister. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Meghiusított olasz előretörések.

Budapest, október 16. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

A keleti harcérer és Albániában nincs jelenteni való.

Olasz harcér:

A Bainsizza--heiligengeisti fensikon meghiusítottak szörványos olasz előretörések. A Monte san Gabrielen elleneséges osztagoknak előredolgozó munkáját kézigránát harcban meghiusítottuk. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Ujabb részletek a választójogi törvényből.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Vázsonyi Vilmos választójogi miniszter a múlt héten meg nem szakított éjjel-nappali munkával elvégezte a választójogi tervezetén az utolsó simításokat is, azután nyomdába adta a hatalmas munkát. Midőssze ötven példányt nyomtatt belőle az államnyomdában, amely nagyon szigorú felügyelet alatt dolgozott és pénteken reggel készült el a nyomtatás munkájával. Az egyes példányok, amelyeket szombaton maga Vázsonyi miniszter osztott szét, számozva vannak és csak nagyon kevéssé kaptak belőle. Az első példány természetesen a királyé.

A javaslat-tervezetek vezető szempontjait az Aradi Közlöny ma ismertette és most ezekkel bővít ki:

A választójogról szóló törvénytervezet csupán két főbb kellékhez köti a választói jogosultság megszerzését:

1. a 24 éves életkor betöltéséhez;
2. az irni-olvasni tudáshoz.

Ezek szerint tehát Magyarország minden nagykorú polgára, ha irni-olvasni tud, megkapja a választói jogot. Kivételt tesz a tervezet a Károly-keresztesekkel, akik életkorukra való tekintet nélkül választók lesznek. Az indokolás azt mondja, a Károly-keresztesekről, hogy azért nem kell korhatárhoz, vagy más feltételhez kötni a választói jog elnyerését, mert ez személyhez kötött egy esetre szóló jogosultság, amelyet megszerzett magának a hazának minden fia, aki a harctéren életével és testi épisével védté meg annak határait és amelyet külön kirüntetés alapján ad a nemzet harcos fiainak.

A tervezet az általános, egyenlő és nagy részben titkos választói jog elvén épült fel.

Nemcsak választó, de választható is lesz bármily 24 éves irni-olvasni tudó magyar állampolgár. Ami a Károly-kereszteseket illeti, felhozza az indokolás, hogy az a néhány százézer ember, akiről itt szó van, jelentékeny részében amugy is megszerzi a választói jogosultságot más címen; akik pedig 24 évesnél fiatalabb korukban megkapják ezt a polgári jogot, minden valószínűség szerint, amugy is csak egyszer oltják azt gyakorolni, mert hiszen időközben betöltik életük huszonnegyedik évét és mire ismét választásra kerülne a sor, már meg szerezték a jogot a szavazásra egyéb címen.

Kiterjeszti a tervezet a szavazati jogot némileg az analabétákra is, azokra tudniillik, akik legalább 20 korona évi egyenes állami adót fizetnek. A szerzett jogokat is respektálja s akinek a régi törvény értelmében választójoga volt, megtartja ezután is.

Kiterjeszti a javaslat az aktív szavazati jogot a nőkre is, azokra, akiknek diplomájuk van, akik négy polgárit végeztek. A javaslat alapján összesen mintegy 200.000 női választónk lesz.

A választási eljárásról szóló javaslat tervezetének vezető szempontjai a következők:

Titkos lesz a szavazás valamennyi törvényhatósági joggal bíró városban, az önálló választókerület alkotó rendezett tanácsú városokban, sőt minden nagyközségben és községben is, amely önmagában önálló kerület. Titkos lesz továbbá az ipari gócpontokban és a bányavárosokban. Egyébként a szavazás módja nyílt.

Fontos intézkedése a tervezetnek, hogy a választási jelvények, zászlók, tollak használata és a választók etetését és itatását tiltja, sőt eltörli a fuvardíjakat is.

A választók névjegyzékét az összeíró küldöttségek hivatalból kötelesek összeállítani. Ebből a kereskedelmi kamarának, ügyvédi kamarák, munkásbetegélyező pénztárak, hivatalok és intézmények hivatalból kötelesek tagjaikat bejelenteni. Idézésre a küldöttség előtt mindenki megjelenni tartozik és ezzel kapcsolatosan szigorú büntetési szankciók vannak a javaslatba felvéve.

Az irni-olvasni tudást bizonyítani kell, mely a legmesszebbmenő könnyítéseket tartalmazza. Ezek szerint nem kell bizonyítani az

irni-olvasni tudást az önálló iparosoknak, kereskedőknek, ipari munkásoknak, bányászoknak, akik a betegélyező pénztáraknak vagy ehhez hasonló intézménynek meghatározott időn keresztül tagjai voltak. Nem kell bizonyítani azoknak sem, akik az elemi iskola négy osztályát elvégezték. A Károly-keresztesek, az altisztek kivételével, bizonyítani tartoznak az irni-olvasni tudást.

A most ismertített tervezet értesülésünk szerint mintegy 3.100.000 irni-olvasni tudó nagykorú magyar állampolgárnak adja meg a szavazati jogot. Ebben a számban a magyarság arányszáma a statisztika szerint 64,3 százalék.

A választók összes száma a tervezet szerint 3.700.000—3.800.000 lesz. A két javaslat tervezete még nem volt a minisztertanács előtt, végleges törvényjavaslatnak ezért nem tekinthető, mert megtörténhetik, hogy a minisztertanács még egy és más módosítást végez rajta.

Félorás ülés.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Nagy érdeklődés mellett nyitotta meg ma délután fél négy órakor Szász Károly elnök a képviselőház ülését. Az ülés megnyitása előtt már jó korán kezdtek szállingózni a képviselők és a karzatok közönsége. A folyósók hamarosan népesek lettek és a képviselők csoportokba verődve tárgyalták a legutóbbi politikai eseményeket. **Wekerle** Sándor miniszterelnök igen korán érkezett a Házba, nyomban az elnöki szobába ment, ahol Szász Károlyval folytatott tanácskozást, majd hosszabban beszélgetett **Andrássy Gyula** gróffal. Az ülésen **Gresek Károly** igazságügyminiszter is megjelent, **Vázsonyi Vilmos** ellenben nem jött el a mai ülésre. A kormány többi tagjai **Mezőssy** kivételével jelen vannak.

Öt perccel fél négy óra előtt nyitja meg **Szász Károly** elnök az ülést. A megnyitó után meleg szavakban emlékezett meg **Justh Gyula** ról, akinek neve felülemelkedett immár a pártpolitikán s a történelem ítélete előtt áll, amely bizonyára igazságosan fogja megítélni az ő működését. Indítványozza, hogy emlékét jegyzőkönyvbe örökítse meg a Ház és családjával közölje ezt. A Ház így határoz. Hasonló módon emlékezett meg az elnök **Issekutz Győző** elhunytáról is. Ezután jelentést tett a szentesített törvényjavaslatokról, majd a pénzügyminiszterium vezetésében beállott változásokról.

Az elnöki bejelentések után **Wekerle** Sándor miniszterelnök benyújtja az indemnítási törvényjavaslatot, a horvát pénzügyi egyezmény meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot. Kéri, hogy adassanak ki ezek a pénzügyi bizottságnak azzal, hogy a bizottság a Ház pénteki ülésén tegyen róluk jelentést. Törvényjavaslatot nyújt be a köztisztviselők háborus segélyéről és kéri, hogy a pénzügyi bizottság még a pénteki ülésre tegyen róla jelentést. Ugyanez a jelentést tesz a miniszterelnök a szeszadó módosításáról is. Majd kijelenti, hogy nincs abban a helyzetben, hogy már most részletes költségvetést terjesszen be, de legkésőbb november első napjaiban be fogja terjeszteni az erről szóló törvényjavaslatot és akkor fogja a kormány pénzügyi programjáról is tájékoztatni a Házat.

Az elnök indítványára a Ház a javaslatokat kiadja a pénzügyi bizottságnak azzal, hogy a bizottság a Ház pénteki ülésén azokról jelentést tegyen.

Serényi Béla kereskedelemügyi miniszter több vicinálisra vonatkozó törvényjavaslatot nyújt be.

Az elnök ezután ismerteti a Ház munkarendjét, amelyet az elnökség a kormánnyal egyetértőleg állapított meg. Eszerint a Ház

pénteken délután tart ülést a pénzügyi bizottsági jelentések meghallgatására. Szombaton és a jövő hét keddjén, szerdán és esütörtökön tárgyalja a Ház nyolc óras ülésekben az indemnítási törvényjavaslatot, a horvát pénzügyi egyezmény meghosszabbításáról és a köztisztviselők háborus pótlékának emeléséről szóló törvényjavaslatokat. Ehhez a Ház hozzájárul és az ülés ezzel végetért négy órakor.

Öt elintézetlen feljelentés egy fegyelmi miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Temesvármegye közgyűlésén egy ügyvéd katonai felmentése körül támadt igen érdekes és pikáns vita.

A napirend letárgyalása után **Ferenczy Sándor** alispán közölte, hogy **Tornya Gyula** dr. vármegyei bizottsági tag **Coste Gyula** dr. csáki ügyvéd és törvényhatósági bizottsági tag katonai felmentése ügyében interpellációt terjesztett be. Az interpellációban elmondja, hogy **Coste** gazdálkodás címén élvez katonai felmentést, ami nem illeli meg. Azelőtt soha nem törődött a gazdasággal, saját birtoka bérben volt s csak a háboru óta foglalkozott a gazdálkodással, de akkor is csak szinleg, csak hogy felmentést kaphasson. Az interpelláció szerint **Tornya ötször tett emiatt feljelentést**, de egyszer sem kapott választ. Kéri, indítsák meg ellene rágalmazás miatt a pert, hogy állításait a bíróság előtt bizonyíthassa.

Tornya dr. hosszasán megindokolta az interpellációt. **Coste** a háboru előtt nem gazdálkodott. A háboru kitörése után felbontotta a saját birtokára fennálló bérleti szerződést, azonkívül pedig kijárta magának hogy a giládi 878 holdas birtoknak zárgondnoka lehessen s ezen a címen katonai felmentést kapott. **Coste** dr. azonban csak annyiban gazdálkodott, hogy a birtokra vadászni járt. Az új kormány alatt azonban ez már így nem mertemegfenni és minden harmadik negyedik napon mégis kinézett a birtokra. Miután öt feljelentésre nem kapott választ, a hatodik feljelentést a belügyminiszteriumhoz tette, amely az ügy vizsgálatával a temesvári határrendőrséget bizta meg.

Ezzel összefüggésben felteszi a kérdést a főispánhoz: igaz-e, hogy a csáki csendőrsöt, amely ebben az ügyben a határrendőrségnek felhívásra jelentést tett, a főispán utasította, hogy tartózkodjék alaptalan feljelentések után való puhatóldozástól?

Ha ez igaz, ez csak arra való volna, hogy a dolgot elodázza. **Coste**, aki 1902-ben jött Csákra, mindig nemzetiségi politikát vallott, román pénzügyintézetet alapított, lehetlenné tette, hogy annak részvényeit magyarok is megszerezzék s mikor az ügyvéd kamara felhívta a nemzetiségi ügyvédek, hogy magyar nyelven táblát tegyenek ki, **Coste** a román nyelvű táblát eltávolította házáról, de másikat nem tett a helyére. 1917. májusában a vármegyei közgyűlésen mégis **Coste** tett a románok nevében hűségnyilatkozatot. A nagyszabeni metropolita választáson **Coste** kijelentette, hogy ugyanazokat az elveket vallja, mint **Vlád**. Kéri, adjanak neki alkalmat, hogy ebben az ügyben a bíróság előtt bizonyítani tudjon.

Ferenczy Sándor alispán kijelentette, hogy a gazdasági felmentéseket nem ő in-

tézte, és hogy Tornyai egyik feljelentése sem került hozzá. Eszerint tehát a hozzá intézett interpellációra válaszolni nem tud.

Joanovich Sándor főispán kijelentette, hogy a felmentés ügyét döntözte és hogy ebben a tárgyban nem tartozik ugyan felvilágosítást adni, mert csak a belügyminiszternek felelős, rövidesen azonban mégis válaszol. Coste felmentése szabályszerűen történt, mert 1912 óta gazdálkodik.

Tornyai: Valótlan adatok alapján mentették fel.

Joanovich főispán: Sulyos dolog az, a mit Tornyai bizottsági tag ur mond. Ezért felelnie kell.

Tornyai: Felelni fogok.

Joanovich főispán: A felmentés a főszolgabíró véleménye alapján történt. Tornyai ur pert kért maga ellen, hogy állításait bizonyíthassa. Megnyugtathatom, a per folyik.

Tornyai: Eddig nem tudtam róla. Hála istennek!

Joanovich Sándor főispán kéri a közgyűlést, hogy az interpellációra adott választ vegye tudomásul.

Tornyai Gyula: A csendőrségre és Mandics határszéli rendőrkapitányra vonatkozó kérdéseim elől a főispán ur kitért. Ebből levonom a konzekvenciákat. A választ tudomásul veszem azzal, hogy a per folyamán bizonyítani fogok.

Coste Gyula dr. bizottsági tag: Személyes kérdésben akar felszólalni.

Tornyai: Jöjjön katonának, mint én és ne beszéljen.

Coste kijelenti, hogy nem volt tudomása azelőtt Tornyai feljelentéseiről. Tudomásul veszi, hogy Tornyai elien rágalmozás miatt megindult a per. Ennek a pernek a befejezése után a maga részéről is megindítja Tornyai Gyula ellen a pert.

Tornyai: Allok elébe!

Joanovich Sándor főispán ezután bezárta a közgyűlést.

Közös pártkört alakítanak a kormánypártok.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A képviselőház mai ülésén az előző bejelentések között szerepelt Arad város közönségének felirata a fogyasztási adó kérdésének helyes megoldása tárgyában. A feliratot a felirati bizottságok adták ki.

Ma délután a képviselőház ülése után minisztertanács volt, amelyen a folyó ügyeken kívül behatóan foglalkoztak a hadbavonultak családtagjai hadisegélyének felemelésével is.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Az Apponyi párt ma este értekezletet tartott, amelyen Apponyi Albert gróf elparentálta Justh Gyulát, ezután pedig egyhangulag elfogadták a miniszterelnök által ma beterjesztett törvényjavaslatokat. Piatthy György inasványt nyújtott be, hogy a függetlenségi párt tegye meg a kezdeményező lépéseket egy kormánypárti kör megalakítása iránt. E célból a párt elnök vezetése alatt három tagu bizottságot küldjenek ki, mely kezdje meg a tárgyalásokat a többi pártokkal. A cél az, hogy a kormány és az őt támogató pártok között összekötő kapocs legyen létesítve, hogy ezáltal meg legyen könnyítve egymás között az érintkezés. Apponyi Albert gróf rámutatott, hogy a pártok egyesüléséről esak akkor lehet szó, ha annak tárgyi előfeltételei megvannak. Ebből azonban függetlenül kívánatos, hogy legyen egy olyan helyiség, ahol a kormányt támogató pártok tagjai és a kormány tagjai egymással könnyebben érintkezhetnek.

Vázsonyi megy Grecsák sem marad.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja fővárosi tudósítónk: Egyik fővárosi esti lap azt írja, hogy Grecsák Károly igazságügyminiszter tényleg megalapodott Wekerle Sándor miniszterelnökkel, hogy mielőtt a választójogi javaslat sorsa eldőlné Grecsák eltávozik az igazságügyminiszteriumból. Ezzel szemben Vázsonyi Vilmos elhatározása egyelőre az, hogy a választójogi javaslat elintézésével ő is távozik a kormányból, és egyáltalán nem reflektál Grecsák örökére. Hogy azonban a politikai helyzet és a viszonyok hogyan fognak változni, a választójogi elintézése után azt ma még senkisé sem tudhatja. Egy másik fővárosi esti lap szerint mértékadó helyen rossz néven vették Vázsonyitól azt, hogy ő Grecsák miniszterrel való affériját néptribün módjára az utcára vitte ki.

A Vázsonyi és Grecsák közötti konfliktus nem lehet elhatárolni a két miniszter személyes ügyévé, mert az az egész Wekerle-kormányt érinti. Bizonyos bécsi körök felfogása szerint Vázsonyi mindenestre várható volna addig, amíg az egyébként is válságos politikai helyzet némiképp tisztázódik. A kormány helyzetét az elsímitott affér nagyon megehezítette. Vázsonyiék magatartása e felfogások szerint határozottan véték a kormány ellen, mert valószínűleg — mint mondják — piacra huzolták az igazságügyminiszteri széket a nyilvánosság szeme láttára folyt érte a verseny. Ezt a metódust nem tartják méltónak a király miniszterének állásához.

Politikai körökben általános megnyugvást keltett az ügynek megoldása és a kormányt támogató pártok örvendének, hogy a kérdés végre lekerült a napirendről, bár nem lehet tudni, hogy interpelláció keretében nem tessék-e szövé a lezárt botrányt.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Egy esti lap írja a következőket: Vázsonyi Vilmos választójogi miniszter elhatározta, hogy benyújtja lemondását. Beavatott körökben úgy tudják, hogy a király nem fogadja el a lemondást, hanem felszólítja Vázsonyit, hogy az általa elkészített választójogi javaslatot képviselje az országgyűlés előtt. Ezáltal az a különös helyzet áll elő, hogy a kisebbségi kormánynak egyetlen programját amelyért alakult és amely létét biztosítja, olyan miniszter képviseli, aki a törvényjavaslat elkészítése után otthagyja helyét.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Értesülése szerint, habár a miniszterelnök saárnapi audienciája szorosab összefüggésben Grecsák—Vázsonyi ügygel, melyről a miniszterelnök hosszasan referált az uralkodónak, az audienciákon, — mint informált helyről közlik — döntés nem történt.

A Vázsonyi Vilmos által sugalmazott közleményekben több ízben említés történt arról a megállapodásról, melyet Vázsonyi Esterházy Mór gróffal kötött. Ugy tudjuk, hogy Esterházy távozván a kormányelnöki székéből, a megállapodást továbbra közzölte Wekerle Sándorral és megkérte, hogy azt vegye tudomásul és magára nézve is vállalja el kötelezőnek. Wekerlenek ezzel szemben az volt az álláspontja, hogy kötelező kijelentést egyelőre, felsőbb beleegyezés nélkül nem tehet, mert hiszen a király amik idején úgy hagyta jóvá a kormány listáját, hogy abban Grecsák Károly szerepelt végleges igazságügyminiszterként, illetve Vázso-

nyi, mint a ki csak ideiglenesen tölti be ezt a helyet. Az első hírlapi cikk után, mely erről az ügyről megjelent, Vázsonyi váratlanul érkezettnek tartotta az időt, hogy a kérdést tisztázza és mivel kielégítő választ nem kapott, beadta lemondását. Erre Wekerle királyi kihallgatást kért, hogy a megoldáshoz őfelsége hozzájárulását megkapja. A királyt meglepte Vázsonyi kívánsága, mert arról a megállapodásról, melyet ő Esterházyval kötött, semmit sem tudott. A király szeme előtt még mindig az a lista lebegett, amelynek alapján ő az Esterházy kormányt kinevezte és amelyen Vázsonyi ideiglenesen szerepelt igazságügyminiszterként. Hogy aztán a változás szükségességét Wekerle, a kinek szimpátiája Vázsonyi felé fordult ebben az ügyben, hogyan okolta meg, az nem tudható. Az audiencia eredménye azonban az, hogy döntés nem történt. Hír szerint felső helyen azt az óhaját fejezté ki, hogy Vázsonyi maradjon választójogi miniszter mindaddig, míg itt a dolgát el nem végezte s addig Grecsák legyen az igazságügyminiszter. A későbbi dolgokra pedig Wekerle szabad kezet nyert. Egy kormánypárti politikus a helyzetet ma így jellemezte:

— Mind a két miniszter győzött, vagy ha úgy tetszik, mind a kettő — megbukott.

Wekerle Bécsből visszatérve tárgyalt úgy Vázsonyival, mint Grecsákkal és nundhármukkal tárgyalt Hadik János gróf is, a kinek állítólag valamely kiengesztelő gondolata támadt. A tárgyalások még nem vezettek eredményre, de az bizonyos, hogy olyan brutális eredményre nem is vezettek, a melyent Vázsonyi egyik délután megjelenő lapja befejezett tényként már ma bejelent. Ma egyébként a kormány két pártja tiltakozik a föltevés ellen, hogy ők Vázsonyi ellen állást foglaltak volna. A cáfolat nem őszinte, mert állásfoglalásról, nem is beszélt senki. Az alkotmánypárt ragaszkodik Grecsákhoz, mert az ő embere és mert Vázsonyiban nagy akadályát látja az egységes kormányzó párt megalakításának és a néppárt nem szereti Vázsonyit, mert — nem az ő embere.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi heti műsor.

Szerda: **Névtelen asszony.**

Csütörtök: **Rigoletto**, opera, Kertész Vilmos felleptével.

Péntek: **Rigoletto**, opera, Kertész Vilmos felleptével.

Szombaton délután 3^{1/2} órakor **Ifjusági és népies előadás: Karpáthy Zoltán.**

Este 7^{1/2} órakor rendez helyárrakkal: **Rigoletto**, opera, Kertész Vilmos felleptével.

* A színházi iroda hírei. Holnap csütörtökön teljesen új bejelentéssel kerül színre Rigoletto, Verdi hatalmas operája, melyben a társulat kiváló erőt vesznek részt. Gilda szerepét Z. Váradi Margit énekli, Rigolettót Róna, míg a többi szereplők Polgár, Győző, Kertész, Herold, Rozsnyói I., Polgár B., az opera egymásután három estén kerül színre. Kertész Vilmos vendégjátéka. A buda-temesvári színház kitűnő művésze holnap csütörtökön lép föl

először a Rigoletto operában. E kiváló ének-művészt nem kell újra bemutatni az aradi közönségnek, hiszen a múlt idényben gyakran volt alkalma a közönségnek Kertész Vilmos énekművészetében gyönyörködni. — *Ifjúsági és népies előadások.* A legközelebbi ifjúsági előadást szombaton délután 3 és fél órakor tartja a társulat, mely alkalommal Jókai híres Kárpáthy Zoltán című darabja kerül előadásra a már ösmert elsőrangú szereposztásban. *Előkészületen:* Dada, a Nemzeti Színház újdonsága. Márvány menyasszony operett újdonság, mindegyikből állandóan folynak a próbák.

* **Förstel Gertrud** hangversenyére előjegyzett jegyek, tekintettel a nagy érdeklődésre, csütörtök délig tartatnak fenn. A művésznő koncertjét hétfőn 22-én este fél nyolckor rendezi a Filharmónia egyesület, amelynek sikerült Reisz Klára zongoraművészt is megnyerni közreműködőnek. A még meglévő jegyek Scherbag H. és Fia cégnél válthatók.

* **A Tűzpróba sikere.** Drasche-Lázár Alfréd regényének, a Tűzpróbának sikere ritkítja párját a magyar könyvpiacra. Első és második kiadását igen rövid idő alatt szétkapkodták s most már a harmadik kiadást bocsátotta ki a Franklin-Társulat. A 370 lapra terjedő vaskos kötet ára izléses kiállításban 6 korona.

* **Turáni Eölyvtár.** A Keleti Kultur-Központ (Turáni Társaság) első füzetében dr. Posta Béla kolozsvári egyetemi tanár „Moszlim művészeti hatások példái Erdélyben” címmel azon békés hódítás nyomairól számol be, amely Erdélynek évszázadokon át folyt barátságos érintkezése útján a Kelettel, annak mohamedán világával gazdagította műveltségünket. A tudós profeszor gyönyörű illusztrációk kapcsán mutatja ki, hogy ez a hatás nem volt esekély. Kapható minden könyvkereskedésben 2 koronaért. A kiállítás minden dicsőre méltó.

Arad zsir-problémája.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A közéleti bizottság ma délután **Vargassay Lajos** polgármester elnöklétével ülést tartott. A bizottsági ülésen **Exterde Kálmán báró** bejelentette, hogy az Aradi Sertészhiatalda ajánlatot tett a városnak, sertések hizlalására. A társaság sertések hizlalására a hadügyminiszteriummal is kötött szerződést, amit tájékozódás céljából a társaság az ajánlathoz fűzött, mert hasonló feltételek mellett hajlandó a várossal is szerződést kötni. Ennek a szerződésnek fontosabb feltételei a következők: A város vezetősége köteles beszerezni a sertéseket, bármilyen mennyiségben és a megfelelő mennyiségű tengerit és a hizlalda csakis a sertések hizlalását vállalja magára. A rizikó a várost terheli és nem a társaságot.

A bizottság az ajánlat ismertetése után úgy határozott, hogy a hizlalda ajánlatát véleményezés céljából albizottságnak adja ki, melynek tagjai **Jegessy Károly dr.** tiszti főügyész, **Deutsch Andor**, **Exterde Kálmán báró**, **Meisztrovits János** és **Barkó Ferenc** vágóhídi igazgató lesznek.

Ennel kapcsolatban a munkások megbízottai azt panaszolták fel, hogy a közönség körében nagy a zúgolódás a zsirinség miatt. A vágóhídon a hentesek máris megkezdtek a vágásokat. Sertés hus van, de a zsir nyomtalanul tűnik el a városból. Ha a város összetett kézzel türi ezt az anomáliát, akkor mindenütt lesz zsir, csak Aradon

nem. Indítványozták, hogy talán, úgy próbálkozzon a város ezen a bajon segíteni, hogy ha a város megegyezik az aradi hentesekkel és inkább felemeli a zsir árát. A polgármester erre bejelentette, hogy csütörtökre ülésre hívja a henteseket és igyekezni fog velük valami módon megegyezni. A zsir inségre való tekintettel a polgármester elhatározta, hogy újból ki fog osztani a napokban hatósági zsirt. A zsirkiosztást a 4, 5, 6, 7 és 8. kerületekben kezdik meg és mindenki tíz deka zsirt fog kapni.

A polgármester bejelentette, hogy legközelebb megkezdik a petroleum kiosztást is.

A bizottság elhatározta, hogy a környékbeli favakból nagyobb mennyiségű káposztát és hüvelyeseket fog bevásárolni, a mivel Exterde Kálmán bárót bizta meg.

Törvény

a hadisegélyek emeléséről.

(A köztisztviselők háborus pótléka.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Wekerle Sándor miniszterelnök-pénzügyminiszter a képviselőház délutáni ülésén terjesztette be az indennitásról szóló — 4 szakaszos — javaslatot. A javaslat első szakasza a felhatalmazást újabb négy hónapra, vagyis 1918. február végéig kéri kiterjeszteni.

A második szakasz a betegápolási pótlóknak kulesát az 1918. évre öt százalékban állapítja meg.

A harmadik szakaszban a kormány felhatalmazást kér

a hadisegélyeknek rendeleti úton való felülmérésére.

A javaslat indokolása szerint az elsőrendű élelszükségleti cikkek árának nagymértvű emelkedése azt a helyzetet idézte elő, hogy a hadisegély, különösen a városokban, nem elegendő a megélhetésre. Erre való tekintettel a kormány rendeleti úton szándékozik a kérdést megoldani oly módon, hogy egyrészt a segélyezés terén fennálló egyenlőtlenség kiküszöböltesse, másrészt a segélyezés azokra a családokra szoríttassék, a melyek a segélyre tényleg rá vannak utalva. A kormány a törvényhozás felhatalmazását kéri arra is, hogy a hadisegélyezés szabályozásánál az eddigiektől eltérő rendelkezéseket is állapítson meg. A kormány bejelenti, hogy az e tekintetben terendő intézkedéseit a törvényhozásnak tudomására fogja hozni. A törvényjavaslat negyedik szakasza az életbeléptetésről intézkedik.

Wekerle Sándor mint pénzügyminiszter a képviselőház mai ülésén terjesztette be

a közszolgálati alkalmazottak újabb háborus segélyéről

szóló törvényjavaslatot, a melyben a kormány felhatalmazást kér, hogy november hó elsejétől kezdve újabb háborus segélyeket engedélyezhessen a közszolgálati alkalmazottak részére.

A javaslat második szakaszának első és második részében ötvenhat pontban vannak felsorolva a közalkalmazottak összes csoportjai, míg a harmadik paragrafusban a közmunkák és közalapítványoknál alkalmazott tisztviselőkről van szó.

Az újabb háborus segélynek egy évi összege a szorosan vett állami alkalmazottaknál a tényleg élvezett fizetés természetével biró illetmények száz százaléka, ha ezek az illetmények évi 1400 koronát meg nem haladnak. Evi 1600 korona fizetéstől 6000 korona fizeté-

sig a háborus segély évi összege 100 koronánként, 1500 koronától 3000 koronáig emelkedik.

A fizetés természetével biró illetményeknek ötven százaléka a háborus segély, ha ezek 6000—9600 korona közt vannak és évi 4800 korona, ha a fizetés természetével biró illetmények évi 9600 koronát meghaladnak.

Az évi sesélydíj élvezetében álló állami, valamint vármegyei gyakornokok háborus sesélyösszege évi 1200 koronánál kisebb nem lehet.

A vármegyei községi, valamint az állami üzemekhez tartozó és fizeteskiszárazításban részesülő egyéb alkalmazottaknál a háborus sesély 300—1200 koronában van megállapítva.

Ezt a háborus sesélyt 1918. december hó végéig fozják fizetni egyenlő előlezes havi részletekben.

A helyettes tanerök háborus sesélyét a közoktatásügyi miniszter külön rendeletben arányosan fozja rendezni.

A belügyminiszter felhatalmazást kap, hogy az összes városokat és Budapestet és Fiumét állami hozzájárulásban részesítse oly célból, hogy ezek az államiakhoz hasonló háborus segélyeket folyósíthassanak.

A háborus sesély minden adó alól fel van mentve, senkire át nem ruházható, el nem zálogosítható és semmiféle követelés fejében le nem foglalható.

Német zárlat

a monarchia bankkövetelésére.

— Az Osztrák-Magyar Bank vezértitkárának nyilatkozata. —

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: A monarchia pénzügyi és kereskedelmi körében kinos felűnést keltett, hogy a német birodalmi bank a német bankoknál fennálló osztrák és magyar követelések kifizetését megtagadta és ezzel az osztrák és magyar vállalatoknak német bankoknál levő vágyonára valóságos zárlatot rendelt el. Ezzel újabb lépésben az ügyben kérdést intézett az Osztrák-Magyar Bank vezértitkárához, Schmidt Fri gveshez, aki következőket mondotta:

A német birodalmi bank a bankkövetelések zárlatáról nem értesített még hivatalosan bennünket, és így csak azokra az információkra vagyunk utalva, amelyek berlini bankok útján idejutottak. Kétségtelen, hogyha a zárlat az eddig jelzett értelemben lépne életbe, valutánk állására érezhető hatást fog gyakorolni. Feltehető azonban, hogy ezt a levest sem eszik olyan forrón, mint ahogy főzték, mert hiszen a Birodalmi Bank és az Osztrák-Magyar Bank között a viszony ma is a legjobb. Ipari érdekességünket ez az intézkedés szerintem állig érintheti, miután iparunk a háboru alatt állig tudvalamit exportálni.

—A német birodalmi bank intézkedésére lélektani magyarázatul szolgáljon, hogy voltaképpen mi kezdettük a hasonló rendelkezések életbeléptetését. Mi már hosszú idő óta csak a legszükségesebb használati tárgyakat engedjük be Németországból és az esetenként beengedett fényüzési cikkek vételárát szintén bankzárlat alá helyezzük. Az ilyen áruk értéke felett a tulajdonos csak háboru után rendelkezhetik.

— Igaz, hogy Németország mostani rendelkezésével ennél lényegesen messzebb ment, de azt hiszem, hogy a német jegybankkal lehet majd beszélni. Németországnak legnagyobb érdeke, hogy valutánk ne rosszabbodjék és pedig nemcsak politikai okokból, hanem azért is, mert Németországban jelentékeny osztrák és magyar értékpapírmennyiség van forgalomban Németország tehát saját pénzügyeit károsítaná, hogy ha a mi pénzügyünkra kellemtelen intézkedéseket vinne keresztül. Remélem, hogy a német birodalmi bankkal sikerül megegyezésre jutnunk.

Hol van a petróleum?

(A románai és galiciai források. — Miért nem jut nekünk világító kőolaj. — Arad petróleum nélkül.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Már megkezdődtek a hosszú őszi esték és Arad lakossága nélkülözni kénytelen a petróleumot. A különböző hatóságokhoz valóságos púp-vándorlást rendeznek a kisiparosok és különösen a külvárosi szegény polgárok, hogy petróleumot kaphassanak, azonban elutasításban részesülnek, mert Aradon alig van néhány kilogramm világító kőolaj.

Hogy mi lehet az oka annak, hogy Magyarország ilyen kevés petróleumot kap, erre vonatkozólag illetékes helyről a következő érdekes adatokat kapta az Aradi Közlöny.

Galiciából, de különösen Romániából kedvező hírek érkeztek a petróleumtermelés fokozásáról. A drohobyczi k. k. Revierbergant jelentése szerint július havában üzembe vették az 1300 méter mély Wilhelma I. nevű aknát, az 1212 méter mélységű Aba I. tárnát és az 1340 méter mély Róza I. nevű petróleumkutatót. Új furat a Vulkán IV. nevű, melyet július 28-án kezdtek meg. A boryslav-tustanoviczei együttes medence termelése július hóban a következő volt: Boryslav 2,299.50 ciszterna, Tustanowicze 3,512.75 ciszterna, Mraznica 504.75 ciszterna. Összesen 6,317.00 ciszterna. — Galicia július havi összes petróleumtermelése 6613.5 ciszternát, vagyis naponta 220 ciszternát tesz ki.

A román petróleumtermelés nem remélt mértékben erősödik. Magánjelentések szerint szeptember havában a napi termelés már kétszázötven ciszternát tett ki. A legnagyobb tevékenységet a Steana Romana és a Deutsche Erdöl Aktiengesellschaft fejtik ki. Hogy a magánjelentések nem túloznak, bizonyítja a Romániából érkező petróleumvonatok. Mint értesülünk, Predealon, Verestoronyon és Orsován naponta 2—2 hatvantengelyes petróleumvonat lép át határunkat. A román termelésből havonta 600 ciszterna petróleumot három magyar finomító, a brassói, orsovai és marosvásárhelyinek (Baruch Jeremiás) utalnak át feldolgozásra. A 600 vagon román petróleum megjelenése a magyar piacon némi megkönnyebülést idézett elő. A magyar finomítók mind üzemben vannak. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy bővében vagyunk az olajneműeknek. Romániából érkező hírek szerint a magyar-osztrák-német gazdasági intézőség (a Wirtschaftsstab) tettersően működik. Legutóbb szigorú rendeletet adott ki, amelyben megtiltja a petróleumkoncessziók adásvételét vagy elzálogosítását. A rendelet ellen vétőket 2 évig terjedő szabadságvesztéssel és 100.000 lei-ig terjedő pénzbírsággal sújtják. Ilyen háborús intézkedés például, hogy a Sphynx nevű angol petróleumvállalatot kényszerigazgatás alá helyezték. Igazgatójával a kényszerüzem tartamára Halász Alfrédet nevezték ki.

Az olajhiány megszüntetésének a módokról egy szakember ezeket mondotta:

— Amikor Romániába bevonultunk, azt hittük, hogy a román kutakból kikerülő mennyiségekből mi is kapunk és enyhítünk a nagy petróleum és benzinhányon. Az első feladat az volt, hogy a megrongált román kutakat helyrehozzuk. Ez a németek szorgalmas és kitartó munkájával sikerült is. A román kutak legnagyobb része ma már teljes üzemben van és azoknak racionális kihasználása is fokozottan folyik. Annál elszomorítóbb, hogy ma is még hihetetlen nehézségekkel kell küzdenünk az

olajellátás terén. Hogy még nincs petróleum és benzin, ennek az a magyarázata, hogy a kibocsátott rendeletek csak a papírhalmaz értékével bírnak. A kereskedelemügyi miniszteriumban kis szakértelemmel látják el a dolgokat és az öreg konzervatív „szakértők” helyet nem nyitják meg az utat a fiatal, komoly erőknél. Legelső sorban arra kellene törekednünk, hogy a ma még mindig hiányzó pontos adatokat megszerzzük Ausztria jelenlegi olajtermeléséről és forgalmáról (hogy mennyi nyersolaj, petróleum, benzin és más fontos melléktermékek születtek Ausztriában.) A román ter-

„Még csak négy hétig.”

(A győzelem szimbóluma.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Gondolkozzék Belgium sorsáról bárki bárhogyan, bizonyos, hogy azon a napon amelyen elnyugszanak a fegyverek, Belgiumnak a birtoka lesz a győzelem szimbóluma írja Salzman Erich kapitány, a kiváló katonai szakértő.

Előkelő semleges részről állították fel azt a tételt, hogy a hadi térképnek újból való megváltoztatása semmiféle kapcsolatba nem hozható a világháború politikai megoldásával. Ez a vélemény alapján hibás. Hogy mennyire az könnyű rámutatnunk: csak egyetlen szót kell állandóan hangsúlyoznunk s ez a szó: Belgium!

Belgium ép annyira katonai, mint politikai cél. Ha nem így volna, akkor az angolok nem erőlködnének ennyire kétségbeesetten s a németek nem igyekeznének ezt a kétségbeesett harcot a legtűrelmesebb és legkitartóbb, ha kell legveszteségteljesebb ellenállással is kiegyenlíteni. Amit napról-napra, elképzelhetetlenül rettenetes éjszakákon át, a német negyedik hadsereg véghezvisz, bizonyos arra, hogy itt valami különös nagy messze távlatokba szóló célról van szó, mely e háborúban ugy látezik mindennél fontosabb: Belgiumról.

A németek azokat a célokat, amelyek e háborúban közvetlenül előttük lecszenek, nem tévesztik könnyen össze. Elzász-Lotharingiának birtoka, mint hadi cél, Németországban sohasem volt olyan kérdés, amely fölött vitatkozni lehetne. E tavasszal Hollandiában és a tórró nyáron Svájcban, az ott járt németek és magyarok többször szembetalálták magukat azzal a nézetrel, hogy a béke konferencia Elzász-Lotharingia sorsa fölött is dönteni fog. Azokra az ellenvetésekre, hogy Németországban e kérdésről nem is lehet beszélni, mindenkor ugyanaz a szelíd mosolygó válasz esett, mely nem volt épen sértés, de megnyugtató sem: „nem igen fogják azt megkérdezni öpöktől!” Augusztusban csaknem mindenik svájci újság úgy kezelte az Elzász-Lotharingiai kérdést mintha ez a német föld a jelenlegi anyaországtól rövidesen elszakadna.

Ezért volt jó, hogy Kühlman államtitkár a napokban a német fölfogást pontosan és világosan fixirozta. Németországban nincs, egyáltalán nincs semmiféle internacionális Elzász-Lotharingiai kérdés.

Belgiumot illetőleg hagyják majd magukkal beszélni a németek,

noha teljes tudatában vannak ez ország értékének. Ha nem tudnók is ezt, megtanulhatnak az angol lapokból, melyek napról-napra a leg-

melést illetőleg hasonló adatokra volna szükségünk a németektől. Ha ez megvan, akkor a magyar kiszállított termények ellenértéke fejében könnyen helyezkedhetnénk a kompenzációgazdasági politika álláspontjára. A németek azzal védekeznek, hogy Orosz-Lengyelország a világítás tekintetében teljesen elhanyagolt és a román petróleum és benzin egy részét Orosz-Lengyelországnak kell adniok. De amikor Magyarország is behozatalra szorul, joggal felvethetjük azt a kérdést, hogy talán mi mégis csak fontosabbak vagyunk a meghódított lengyel területeknél? Az ősszminiszteriumtól tehát a legnagyobb eréllyel kell követelnünk azt, hogy hasson oda, hogy a román és az ausztriai terméskből Magyarországot olajjal, petróleummal, benzinnel és más olajanyaggal ellássák.

meggyőzőbb argumentumokkal bizonyítják be, milyen értékkel rendelkezünk mi Belgium birtokában.

A békekötésnél Belgium birtoka ellenében hajlandók lesznek a németek bizonyos cserékre, afrikai gyarmatok helyreállítására, stb. de hogy ez országot a legnagyobb ellenérték nélkül ki nem adják a kezükből, az már egészen bizonyos. Az entente bizonyára sok mindenre képes, egyre azonban képtelen, arra tudniillik, hogy a geografiát megváltoztassa. Belgium mindig az fog maradni, ami évszázadok óta s amelynek első Napóleon mondotta volt: a német síkság folytatása és a francia határterületek kiegészítő része. Éppen ezért katonai, politikai és gazdasági jelentőségét mindenkor megfogja tartani. Belgium lehet vita kérdése Németország és Franciaország között,

de sohasem szabad megengedni azt, hogy Anglia hatalmába essék.

Németország és Franciaország azonban az öreg kontinenshez, Európához tartoznak. A viszály megoldása mindaddig Belgium neutralizálása volt. Napóleon 1814. november 19-ike Portó-Ferrajóban az angol Vernonnak a következőket mondotta:

— Ne számítson ön hosszantartó békére, mert hosszantartó béke alatt Franciaország elvesztené Belgiumot. Midőn 1815. augusztus 7-én Lyttleton lord a nagy korzikainak börtönőre azt mondotta: — Azt hiszem, mi meghagytuk volna Belgium birtokát Franciaországnak, ha el lehetett volna kerülni, hogy Antwerpen is kezébe essék, — azt válaszolta Napóleon: Antwerpen az a kikötő, amely Angliát leginkább fenyegeti.

Ez a két rövid nyilatkozat megvilágítja azt a problémát, amely ma is változatlanul áll.

Anglia csak Belgiumért küzd, szövetségeseinek sorsa teljesen küzömbös előtte.

Mennél tovább tart ez a háború, annál tragikusabb lesz Franciaország elvakultsága, hogy nem magáért, nem a kontinentális Európáért, melyhez tartozik, folytatja gigászi küzdelmét, hanem egy tőle lényegileg idegen szigetországért, amely, mióta történetet írnak, mindig ellensége volt Franciaországnak.

Napról-napra világosabb lesz az eseményekből, mennyire nyomja az idő Angliát. Angolországnak hozzá kellett nyulnia ahhoz a módszerhez és eszközöz, melyet annyiszor el tudott kerülni legválságosabb napjaiban is, hadsereget kellett szerveznie. Minden angol erkölcs

és szokás ellen öntenie kell fiainak vérének, amint azt most Flandriában teszi. A tenger-alattjárók mint kék járnak Angliának torkán. Angliának rövidesen döntésre kell jutnia. Az óra mutatója mindig tovább és tovább halad . . . . .

még négy hét s akkor elérkezik az az óra, amelyben Angliának késő lesz elhatározásra jutnia.

Ha mi nyugodtan kitartunk, sőt a kis taktikai hibákat is számításba vesszük, akkor

a végső győzelemnek illünkbe kell hullania,

mert Anglia erői sem kimeríthetetlenek. Most a legnagyobb tétet játsza Anglia, most megy az egészre a dolog s ez valkává teszi.

Flandriában e közben vaskockák hullanak, a csata mindinkább hasonlatos lesz a Somme csatához. Ott is municiónak, embernek a leg-erőszakosabb felhalmozásával s feláldozásával kezdődött a dolog, aztán egy bizonyos idő múlva elhalkult, elfakult, elszürkült, elhalt az egész ütközet. A német hadseregek újra nehéz támadások előtt állanak. Az idő szorítja Angliát, az a bizonyos vaskocka „muszáj” a torkán tartja Angliának a kezét. Az általános támadás nem késztet sokáig, de aztán a támadások front szélessége keskenyedni fog, az ereje hanyatlani fog s a flandriai csatának is az lesz a sorsa, ami a Somme csatának; beletog fulladni saját piszkába és sarába. Ekkor fogja a világ látni a nagy angol győzelmekről szóló angol hazugságokat, mert a célt Belgium birtokát nem érte el. A német front kitartott. Hogy egy pár kilométerrel keletre, vagy nyugatra történt, Belgium birtokát illetőleg nem játszik szerepet. A győzelem szimbolumának német közben kell maradnia s ott is fog maradni.

Nem kap kokszot a belügyminiszter.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Ugron Gábor belügyminiszter, mint jó-nevelésű házigazdához illik, a közeli tére lütfőnyagról akart gondoskodni. A miniszter tehát a fővárosi gázművek igazgatóságához fordult azzal a kéréssel, hogy szállítson neki kokszot. A gázművek igazgatósága a legnagyobb udvariassággal, amilyen udvariassággal csak egy valóságos miniszteri kundsáftot kiszolgálni szokás, minden más megrendelést félretett, csak hogy eleget tessen a belügyminiszter kérésének. Ugron Gábor belügyminiszter azonban még sem kap kokszot, ami nem a fővárosi gázművek igazgatóságán mulik. Nem is fog kapni a belügyminiszter kokszot, mert a koksz-ügybe beleszólt az Országos Szénbizottság, még pedig ugyancsak alaposan.

Amikor ugyanis Ugron belügyminisztertől szállítási bizonyítványt kértek, az országos szénbizottságnál kikeresték a belügyminiszter szénlapját, amelyből minden kétséget kizárólag megállapítást nyert, hogy a belügyminiszter háztartása 70 métermázs szénél rendelkezik.

A fővárosi gázművek igazgatósága a miniszter kérelmét átette az országos szénbizottsághoz, amely azt válaszolta, hogy a miniszter kérését nem teljesítheti, a kérelmet kénytelen elutasítani, mert 70 métermázs szén teljesen elegendő még egy miniszteri lakás fűtésére is.

Igy történt, hogy Ugron Gábor nem kapott több fűtőanyagot, mint amennyi neki a szabályok szerint jár.

Gróf Zselenski Róbertné a be nem jelentett tüzelőjükről.

(Nyári időszámítás télen a grófi kastélyban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Néhány nap óta sokat foglalkoznak a fővárosi újságok azzal, hogy az illetékes tényezők szénrazzijára alkalmával Zselenski Róbert gróf villájában nyolcvan métermázsra olyan kokszot találtak, amelyet a gróf nem jelentett be a hatóságnál. A napilapok ebből azt állapították meg, hogy Zselenski Róbert gróf el akarta titkolni a hatóság elől kokszkészletét és jogtalanul sokkal nagyobb mennyiséget igyekezett felhasználni, mint amennyit szabad lett volna.

Erre vonatkozólag telefonon kérdést intéztünk a gróf temesújfalui kastélyához, ahol jelenleg a grófi pár tartózkodik. Zselenski Róbert kint tartózkodott a gazdaságában és ezért a kegyelmes asszony volt szíves a következő felvilágosítást nyújtani az Aradi Közlönynek:

Mi csak a fővárosi lapokból értesültünk arról, hogy a szén-razzia alkalmával budapesti villánkban nyolcvan métermázsra kokszot találtak. Azt hiszem, hogy téves lesz a lapok közlése, mert tudomásom szerint csak összesen három fuvar koksz állott a villánk pincéjében, ez pedig semmi esetre sem lehet nyolcvan métermázsra. A múlt esztendőben a tél folyamán három-négy vagon kokszot használtunk fel a budapesti villában, tehát semmiképpen sem volt most több koksz a villa pincéjében, mint amely mennyiség száz-százötz napra fedezi a szükségletet. Az idén a tél legnagyobb részét Temesújfalun akarjuk tölteni és ezért nem szereztünk be nagyobb mennyiségű kokszot. Csak a főrendiházi ülések alkalmával akarunk felrándulni a télen a fővárosba és így csak rövid időt töltünk villánkban, tehát csupán három fuvar kokszot szereztünk be, mint amely egész idei téli szükségletünket fedezni fogja. Hogy ez a mennyiség nem volt bejelentve a szénbizottságnak? Erről igazán nincs tudomásom, mert mi hetekkel ezelőtt voltunk Budapesten és akkor nem szereztünk tudomást arról, hogy megtörtént-e a villa kezelésége által a koksz bejelentése. Különben is az ilyen adminisztratív teendőket mindig a villa kezelésége végezte el és ha esetleg nem jelentette volna be a kokszot, arról mi igazán nem tehetünk.

Nem tartozik ugyan ehhez az ügyhöz, azonban itt említtük meg, hogy Zselenski Róbert gróf gondolkodásmódját rendkívül jellemző gyakorlatról szereztünk tudomást a mai napon. A grófi pár ismeretes arról, hogy gazdaságában és háztartásában a legnagyobb szorgalommal törekedik és amit lehet, saját maguk végeznek el. A korán kelő márnások közé tartoznak és az elvük, hogy a nap minden óráját gazdaságosan kell kihasználni. Vannak olyan főuri családok, ahol délelőtt tíz-tizenegy órákor kezdődik az élet és a francia társadalmi élet szokásai szerint éjjel két-három órákor térnek nyugovóra. Zselenski gróf temesújfalui birtokán éppen olyan az életbeosztás, mintha nem is sok millió vagyon uraé volna a pompásan berendezett kastély, hanem egyszerű polgár lakna benne. A grófi pár az óraszámítással is serkenteni akarja önmását és környezetét a koránkelésre és a korai lefekvésre. Ugy hallottuk, hogy amikor 1916. április havában elrendelte a kormány az óramutatónak egy órával való előreigazítását, tehát amikor életbelépett az uszneyezett nyári időszámi-

tás, Zselenski grófiék attól fogva nem igazították vissza az óramutatót, tehát náluk télen is a nyári időszámítást üzik. Erre vonatkozólag a grófi ökegyelmessége a következő érdekes magyarázatot adta nekünk:

Értesülésük megfelel a valóságnak. Mi ugyanis beláttuk, hogy sokkal helyesebb, ha télen is a nyári időszámításhoz alkalmazkodunk, mert így sokkal praktikusabban lehet beosztani életmódunkat. Most is este tíz órákor fekszünk le, vagyis akkor, amidőn másutt még csak kilenc óra van. És reggel nyolc órákor kelünk fel a mi óránk szerint, azaz akkor, amidőn másutt csak hetet üt az óra. Faluhelyen már este kilenc órákor ugyiszlóván éjszaka van és így nem esik nehezebbre, ha kilenc órákor (a mi óránk szerint tíz órákor) nyugovóra térünk. Faluhelyen nem éjszakáznak az emberek és így ezt a rendszert egészen simán bevezethették télen. Ugyanígy beosztás szerint élnek a gazdaságunk összes alkalmazottai. Ha Budapesten tartózkodunk, akkor természetesen alkalmazkodunk kell a téli időszámításhoz, mert a parlamenti bizottságokban a férjem sürün megjelenik és könnyen zavart okozhatna, ha a nyári időszámítás szerint akarna elmenni az ülésekre. Mondhatom, két év óta, amikor megkezdődött nálunk az új időszámítás, sokkal ökonomikusabban tudjuk kihasználni a nap rendelkezésünkre álló részét.

(=)

Vilmos császár a békéről tárgyal a szultánnal.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Berlin. Diplomáciai körökben Vilmos császár konstantinápolyi útjának rendkívüli fontosságot tulajdonítanak. A császár és a szultán, továbbá Kühlman külügyi államtitkár és a török kormány között fontos tanácskozások folytak és bizonyos, hogy ezeken a tanácskozásokon a keleti kérdés végleges megoldása is szóba került. A császár útja megerősítheti a béke-reményeket.

Berlin. Kühlman külügyi államtitkár, aki tudvalevőleg Vilmos császárt elkísérte Konstantinápolyba, visszatérése alkalmával Bécsben ki fog szállani és itt tanácskozni fog Hohenlohe herceg berlini osztrák-magyar nagykövettel, aki holnap Bécsbe utazik.

Stockholm. Alexejov volt orosz főparancsnok, aki kormánya megbízásából az entente konf. reneicára Párisba utazik, az Utró Rossij munkatársa előtt kijelentette, attól tart, hogy a harctéren Oroszország helyét Japán foglalja el és ezért Japán Oroszország rovására ellenszolgáltatást kap.

Stockholm. A skandináv-holland-orosz bizottság kiáltványt fog kibocsátani minden állam szociáldemokratáikhoz. Ez a kiáltvány határozott békejavaslatot fog tartalmazni. A Szociáldemocraten munkatársa beszélgetett Troelstrával, aki kijelentette, hogy a részletekről nem nyilatkozik, de megjegyzi, hogy egyetlen hadviselő állam szociáldemokratái sem lesznek megelegetve a javaslattal. Ezzel azt akarta mondani, hogy a javaslat teljesen tárgyilagos.

Igaz-e, igaz-e, igaz-e?

(Kérdések Károlyi Mihály grófhhoz.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A Neue Freie Presse szeptember 30-iki számában egy támadás jelent meg Károlyi Mihály gróf ellen a ceglédi beszéde alkalmából. Akkor Károlyi nyilatkozatot tett, hogy ha ismerné a cikk szerzőjét, akkor módjában volna más eszközökhöz is nyulni. Szécsen Miklós gróf udvarnagyt most Andrássy Gyula grófhhoz levelet intézett, amelyben közli, hogy ő a cikk szerzője. Kijelenti, hogy nem akarta Károlyit személyében támadni. Károlyi Mihály gróf erre nyílt levelet intézett Szécsen Miklós Antalhoz a Neue Freie Presse mai számában és abba a többek közt ezt írja:

Először, mit ért nagyméltóságod az alatt, hogy

én Párisban kétes társaságba keveredtem,

másodszor az amerikai propagandával kapcsolatban mire céloz, amikor azt állítja, hogy könnyen megtörténhetett volna, hogy idegen kormányok, például a francia kormány, szubvencionálják a függetlenségi pártot. Ami már, most az első kérdést illeti, igaz ugyan, hogy nagyméltóságod akkor Párisban nagykövet volt és mint tipikus osztrák diplomatának informáltsága és hirszolgálati nem lehet tökéletes, mégis remélnem kell, hogy tudomása volt róla, hogy a francia köztársaság elnökénél jártam és hogy azok az urak, akikkel ott taállkoztam, mind a francia közélet legtisztelendőbb és legkiválóbb tagjai. Nem lévén osztrák diplomata, én nagyon jól tudom, hogy milyen társaságban forgok és meg tudom válogatni, hogy kikkel érintkezem, utbaigazitásokra hát nem szorulok. Aki kétes társaságba jár, az vagy naiv balek, vagy maga is kétes existencia, aki oda való. Felszólítom tehát nagyméltóságodat, nevezze meg azokat a férfiakat, akiket kétes elemeknek tart.

Egyik fővárosi lap ebben az ügyben a következőket jelenti: Addig is, amíg Szécsen Miklós gróf udvarnagyt megteszi ebben az ügyben észrevételeit, Károlyi Mihály gróf nyílt levelére, kérdést intézünk a függetlenségi párt elnökéhez:

igaz-e az, hogy párisi tartózkodása alatt Károlyi Mihály gróf több ízben fogadta a párisi Károlyi palotában Lipser Lipótot, a kivel egyébként nem egyszer mutatkozott az utcán is.

igaz-e, hogy Lipser Lipót közvelítését igénybe vette, hogy Cailleaux és ügyvédje Labori madame Cailleaux elleni gyilkossági pörben, mint tanút bejelentésük Lovászi Mártont és Ábrahám Dezső országgyűlési képviselőket,

igaz-e, hogy ebben az ügyben Lipser Lipót eljárta Károlyi Mihály gróf megbízásából és Párisban fogadta Lovászi Mártont és Ábrahám Dezsőt és őket Cailleauxnak és Laborinak bemutatott,

azonos-e ez a Lipser Lipót azzal a Lipserrel, akinek ismeretes szereplése miatt Károlyi Mihály gróf és pártja erősen támadta Tisza István gróft és akiről Károlyi Mihály gróf és pártja a parlament előtt kijelentették, hogy kétes alak, politikai ügynök és szélhámos.

igaz-e, hogy Károlyi Mihály gróf Budapesten érintkezett pártja helyiségében Török Jánossal, alias Toch János állítólagos görög keleti tábori lelkésszel, akit a nagyváradi katonai rendőrség az elmúlt héten cimbitorlásért és szélhámosságért letartóztatott.

Radó Kálmán feljelentése

Deutsch Izidor ellen.

(A megszöktetett milliomos leány szülei a bíróság előtt.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Romantikának indult, de a romantikából különböző bűnügyek sarjadtak. Deutsch Izidor milliomos, nagy terménykeveskedő leányát megszerette ama bizonyos szegény ifjú, akiknek a görög veretű bőségek nem adják oda a leányukat. Radó Kálmán aradi malomtisztviselőt is kosárral küldték el a Mozdony-utca 11. számú palotából. A milliomosleányt még a verés sem térítette el szerelmétől. Egy szép napon bucsu nélkül elhagyta a szülői házat. Deutsch Izidor detektivekkel kerestette leányát, akire a Modern-penzióban rá is találtak. A detektivek visszavitték az apához, aki még mindig hajthatatlan maradt és egy vasrácsos ablaku szobába zárta be leányát.

Két hétnél tovább tartott Deutsch Jozsefin fogsága, amíg sikerült kiszabadítani. Völegénye, Radó Kálmán ugyanis följelentést tett a szülők, illetve az ismeretlen detektivek ellen könnyű testi sértés és személyi szabadság megsértése címén. A feljelentésre Deutsch Jozsefin előtt megnyílt a mozdonyutcai fogház ajtaja. De Deutsch Izidor feljelentette Radót a katonai hatóságnál leányszöktetés és egyéb bűncselekmények miatt és Radót letartóztatták, írja egy esti lap, a melynek értesüléseért nem vállaljuk a felelősséget.

Deutsch Izidor és felesége ügyét ma délelőtt tárgyalta Thot László bünetelő járásbíró. A bíróság csak személyes szabadság megsértése miatt vontta őket felelősségre. A közzéadott Jakabházy, János ügyészi megbízott, a főmagánvádat Török Sándor dr. ügyvéd képviselte. A vádlottak védelmét Polónyi Dezső országgyűlési képviselő látta el.

A mai tárgyaláson elsőnek Deutsch Izidor hallgatta ki a bíróság, aki a bírónak arra a kérdésére, hogy mennyi vagyona van, így felelt:

— Honnan tudjam? Nagyobb vagyonom van.

— Büntetve volt?

— Soha életemben.

Ezután Deutsch Izidornét hallgatta ki a bíróság a személyi adataira nézve. Polónyi Dezső dr. védő a zárt tárgyalás elrendelését kéri, a bíróság azonban a kérelemnek nem ad helyet. A bíró ezután ismerteti a beadott feljelentéseket. Az egyiket Deutsch Jozsefin, Deutsch Izidor leánya adta be. E szerint az apa fojtogatta, bezárva tartotta, tetteleg bántalmazta, úgy hogy kénytelen volt egyik rokonához, tőszegi Freund Emil gyárhoz menekülni. A másik feljelentő Radó

Kálmán, aki előadta feljelentésében az ismeretlenséget. Elmondja, hogy augusztusban sikerült a leányhoz jutni, ismét elvitte szülei lakásáról és egy penzióban helyezte el. A szülők ekkor minden módon megkísérelték, hogy rákényszerítsék arra, hogy elárulja leányuk tartózkodási helyét. Mint ahogy Radó katoná, a katonai parancsnokság útján is igyekeztek célt érni és Radó kénytelen volt a felsőbb parancsnokságnak megmondani, hogy a leány hol tartózkodik. A szülők megint hazavitték a leányukat, de újra mostohán bentak vele. Erre Radó feljelentést tett a szülők ellen személyes szabadság korlátozásának a vétsége és súlyos testisértés miatt.

A bíró ezután ismerteti azt a beadványt, amely szerint a leány a szülői ellen tett feljelentést visszavonja és csak a detektivek megbüntetését kéri. A bíró ezután azt kéri Deutsch Izidortól, hogy kíván-e valamit védelmére előadni.

— Majd az ügyvédem előadja.

Ezután Nagy Imre és Kaponyi Mihály detektiveket hallgatta ki a bíróság. Polónyi Dezső védő kijelentette, hogy a leányt nem detektivek vitték vissza a szüleihez, hanem Sándor László főkapitány személyes rábeszélésére ment vissza a szülői házba. A bíróság az ügyészi megbízott indítványára leszállítja hatáskörét, mivel súlyos testi sértés büntetése és személyes szabadság megsértésének vétsége, illetve büntetése látszik fennforogni s ezért az iratokat a királyi ügyészséghez teszi át.

Ügynök sztrájk készül a tőzsdén.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A tőzsde környékén izgalommal tárgyalják a tegnapi este életbe léptetett reformokat. Az ügynökök és bizományosok többsége az életbeléptetett reformokkal elégedetlen és körükben nagy az elkeseredés. A reform kiméletlensége a kisebb egzisztenciákat súlyosan érinti, akik két év óta szerzett jogokra hivatkoznak.

Egy ügynök a következőket mondta a reform hatásáról tudósítónknak:

— Egyes bankpotentátók tervszerű hadjáratot indítottak főként azért, hogy a tőzsde konjunkturának még eddig ki nem aknázott előnyeit a maguk részére elragadják. Az új rend értelmében, eltekintve a jogos ügynököktől, az ügynök vagy bizományos a fél kikapcsolásukat kell, hogy szembeszálljon a bankkal, az értékpapiroknak ugynevezett kosztbantartásánál.

— A bankoknak e követelése olyan mérvet öltenek, hogy lassanként a kisebb ügyvédek és bizományosok számára lehetetlennek válnék az üzletkötés és így a komitensek rá lennének utalva arra, hogy közvetlenül a bankoknak adják megbízásukat. Ez a processzus kétségkívül szaporítani fogja a nagybankok üzletfeleinek amugy is nagy táborát. Ezzel együtt fog járni az is, hogy a tőzsde vezetése és irányítása egy erős kézbe kerül. Ez az irányítás az utóbbi időben ugyanis kisiklott a nagybankok kezéből és most ezzel a reformmal akarják visszaszerezni a monopoliumukat.

A tőzsdetagok szervezkednek és együttes fellépéssel fognak tiltakozni az önkényes és méltánytalan eljárás ellen. Elhatározták, hogy Krausz Simonhoz deputációra mennek, hogy meggyőzzék sérelmeikről és hogy megnyerjék jogos ügyüknek. Az ügynökök és bizomá-

nyosok el vannak arra szánva, hogy ha a reformot elfogadják, akkor sztrájkba lépnek és nyilvános botrányt fognak rendezni. Az ügy-
nők és bizományosok azt remélik, hogy
erélyes állásfoglalással magukra fogják irányítani a kormány figyelmét.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Az értékpapír masánforgalomban ma a következő záró árfolyamok voltak: Magyar Hitel 1332. Osztrák Hitel 943. Agrárbank 1063. Fabank 1016. Hazai Bank 574. Kereskedelmi Bank 5870. Magyar Bank 888. Magyar Általános Kőszénbánya 2495. Salgótarjáni Kőszénbánya 1300. Beocsiné cement 1350. Konkordia malom 990. Dorsód-miskolci 1730. Rimamurányi vasmű 1225. Ganz-Danubius 4660. Ruzsnyantárgyár 1345. Klotild vegyipar 695. Nasicí tanúin 3500. Osztrák-magyar Államvasút 1195. Adria tengerhajózási 2900. Atlantica 1840.

Allami házasságkövetítő. (A törvénytervezet készítőjének C. S. K. S. S.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Az Aradi Közlöny hetekkel ezelőtt megírta, hogy már a Tisza-kormány szociális programjában az állami házasságkövetítés intézményének létesítése is szerepel.

Az állami házasságkövetítés szükségességét a Nemzetvédő Szövetségnek Nékám Lajos dr. egyetemi tanár elnöke alatt tartott konferenciáján, Buday Dezső dr. egyetemi magántanár vetette fel, aki eredeti és részletes tervezet mutatott be, melyre vonatkozóan a közel jövőben megkezdődnek a minisztériumban a törvényelőkészítő munkálatok. Buday Dezső dr. az Urániában ma délután tartott előadásában tervezetének lényegét a következőkben ismertette:

— Az állami házasságkövetítés tervezet szerint nem elégzik meg egyszerű informálással, hanem a házasulandó feleket gyorsan, diszkrétan és minden bürokratizmus nélkül, egymáshoz közelebb hozza. Az ismerkedésnek ma divatos társadalmi formái egyik társadalmi osztályt sem elégitik ki. A társadalmi formákon kívül álló ismeretség szerzése: a még leginkább megelégtető apróhirdetés és a hivatalos házasságkövetítés több rosszat, mint jót eredményez. Állami házasságkövetítő iroda föllállítására vonatkozó tervezetem lényegében a következő:

A házasuló fél jelentkezik az állami anyakönyvvezetőnél, aki átveszi arcképét és életviszonyairól pontos és hivatalos információt szerez. Maga a házasságkövetítés külön irodában történik, ilyen irodák a nagyobb városokban lesznek felállítva. A férfi, ha kellőképp igazolta magát, választhat a neki leginkább megfelelő információt és arcképet közül, a választott nevét azonban nem tudhatja meg. Egyszerre csak egy leányt tehet ajánlatot oly módon, hogy az iroda arcképét és a róla szóló információt az illető hölgynek elküldi, természetesen a férfi nevének közlése nélkül. Ha a hölgy az arcképet nyolc nap alatt a hivatalba visszaküldi, ez annyit jelent, hogy az illető ajánlatára nem reflektál. Ha nem küldi vissza, akkor kezdődhetik az ismeretség, bármilyen úton a felek megtudják egymás nevét és az állam elhárította utjokból azt a társadalmi nehézséget, amely az informálódást és az ismerkedést megelőzi. A hivatal különös gondot fog arra fordítani, hogy visszaélés az arcképekkel vagy az információkkal ne történjék és csak komoly szándékkal vegyék a közvetítést igénybe. Az intézményt eleinte tapasztalt és megbízható munkaerőre kell bízni, akiknek feladata lesz a beérkezett információkat titokban tartva, azokat megfelelően csoportosítani és a felek individuális kívánságainak is eleget tenni. A legtöbb házasulandó, úgy a férfiak, mint a nők már előre tudják körülbelül, hogy milyen hivatalos, foglalkozásu, koru, vallásu, külsejű leányt keresnek. Az állami házasságkövetítő iroda lesz a választásnál utmutató adni. Több jelentkező is választást igényelt ugyanazt a hölgyet. A nők ez esetben is kötelesek dönteni nyolc napon belül, hogy az ajánlkozók közül

melyiknek engedik meg a személyes jelentkezését. A szabad válogatás bizományos jelentőségét is bír, amennyiben elősegíti a tökéletes kiválasztást, ami a jövő generációnak érdeke.

A hivatal nem lesz tekintettel arra, hogy az összehozott „állami ismeretség” hogy végződik. Ha eredménytelen marad, a házasulandók ismét jelentkezhetnek a hivatalnál.

A tervezet remélhetőleg minden társadalmi osztályban felkarolásra fog találni, legelső sorban gondolok a rokkantak állami házasságkövetítésére, továbbá a háboru után Ameriká-

Ausztria elviszi a zsirunkat.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Schürf dr. és társai Höfer miniszterhez sürgős interpellációt intéznek az osztrák piacra érkező magyarországi sertés, hus, szalonna és zsir dolgában. Rámutatnak azokra a nehézségekre, amelyek e cikkek Magyarországból való behozásával járnak. Felhívják a figyelmet arra, hogy eddig a magyar kormány semmit sem tett, hogy a jelenlegi állapotokat megszüntesse, melyek Ausztria zsirral és hússal való ellátását nagyon megnehezítik.

Az interpelláció tárgyában vita indult meg.

Schürf dr. azt mondja, hogy a magyar határ elzárása ellene van a 67. évi kiegyezési törvénynek. Az eddig fennálló üzleti és gazdasági viszony megszakítása, amely ugyszólván egy éjjen át történt, főleg azért sajnálatos, mert rendkívül mértékben sújtja az osztrák lakosság életviszonyait. Különösen a zsir és hus ellátás terén nyilvánul ez meg. Magyarországból a zsir és hus kiviteli engedélyek csak nagyon nehezen szerezhetők be, sajnálattal kell megállapítani, hogy Magyarországon nem vetnek véget a kíméletlen konfliktus politikának. De nemcsak a hus és zsirt vonja meg Magyarország, hanem így van ez a főzelékek és más élelmiszerek tekintetében is. Mint Magyarország hű barátai, mint a dualizmus hívei arra intik Magyarországot, hogy engedje és bocsássa Ausztria rendelkezésére azokat az élelmiszereket, amelyek szükségesek a kivitásra. Kéri Höfer minisztert, lépjen fel erélyesen és hasson a magyar kormányra a jelzett irányba.

Höfer miniszter kijelenti, hogy a Magyarországból származó marha mennyiség havonként négyezer darab. Az elmúlt hónapban ezt a kontingenst hatezerre emelték. A kormány most arra törekszik, hogy a havi mennyiséget négyezerről hatezerre emeljék. Hiszi, hogy a magyar kormány előzékenységet fog tanúsítani a kérelemmel és Ausztriával szemben. A marhák elsőrendű minőségűek. Az élősúly szerinti árak 5-6 koronára rugnak. A megvásárolt marhák kiviteli engedélyt a magyar földművelésügyi miniszter adja meg. Sertést havonként tizenkét ezer darabot kapunk, most azon vagyunk, hogy ezt tizenhatezer darabra emeljék. A legmagasabb árak 5-6 koronát tesznek ki. A kiviteli engedélyt mindent szállítmány csoportra ugyancsak a földművelésügyi miniszter adja ki. Ezenkívül úgynevezett holt árut is kapunk bizonyos mennyiségben. Ide tartozik a hus, zsir, szalonna és hurka felék. A mennyiség havonként kilencven és fél vagon, amit százszázra igyekeznünk emeltetni. Az árak 7.50-től 8.50-ig terjednek.

Ennek az úgynevezett holtárának szállítása úgy történik, hogy bianco szállítási jegyeket kapunk Magyarországból. A bevásárlást Magyarországon, községek és iparvállalatok végzik. Előfordulnak bizonyos visszásságok

ból hazatérő és itthon letelepülő véreinkre. Nagy hasznát fogja látni a kevés helyi ismerettségű biró, sok ezer vasutas és postás, de talán legtöbbet fog az akció használni a közép-osztály művelt, sokszor diplomán és kereső, sokszor azonban kevés ismerettségű biró leányainak, akik ma otthon hiába várják a véletlenyt. A házasságkövetítés természetesen díjtalan lesz. Az állami házasságkövetítéssel csak formai akadály kerül el a cölibátusnak, a többi nehézség elhárítása szintén szociálpolitikai feladat.

is és amennyiben ezek tudomásunkra jutnak, a magyar kormányhoz fordulunk. Ki kell jelentenem, hogy eddig a magyar kormány nál mindig előzékenységet tapasztaltunk. Ma például mielőtt a házba jöttem egy darab szalonnát kaptam, amely túlságosan sózott volt. Mire járt intézkedtem, hogy utána járjanak a dolognak és a magyar kormányt ennek orvoslására kérik fel. Most arról van szó, hogy ezeket a visszásságokat megszüntessük. A szabad bevásárlás módja, a legmagasabb árak túlfizetése tarthatatlan állapot, beszerzés rendszerén változtatni kell. E célból a magyar kormány központi gazdálkodást akar létesíteni, nevezetesen az egységes beszerzés megteremtését. Ez esetben az árut egy megállapított kontingens útján szerezhetjük be. Ez a leghatásosabb eszköze a nehézségek elhárításának. Ez irányban a magyar kormánnyal rövid időn belül tárgyalásokat fogunk kezdeni. Hogy bizonyos függetlenséget szerezzünk a szabad bevásárlásokkal szemben a hivatalosok kezdtünk. A hivatalos céljaira szolgáló takarmány még függő kérdés és a tárgyalások még nem végeztek be. Nagytétlenben tízezer legjobb magyar fajta sertést fogunk elhelyezni. Ezt a tízezeret további tízezerrel fogjuk szaporítani. Tízezer sertésből álló harmadik kontingens is kilátásban van, úgy, hogy akkor Tétlenben harmincezer sertésünk lesz. Szerbiában is hivatalos akarunk végezni.

A mai viszonyok között, amikor a magyarországi árak lényegesen magasabbak mintha a határ szabad volna, az a veszedelem állna elő, hogy a magyar árak a mi árainkat túlszárnyalják és ezáltal a következőkbe, hogy az árak az osztrák piacokról Magyarországra mennek. A dolog így azon múlik, hogy az árak egyenlőek legyenek.

TANÜGY.

— Kétféle órákor kezdődik a tanítás. Foszadalmos vitára adott alkalmat az a kérdés, hogy az aradi állami elemi iskolákban a téli hónapokban mikor kezdődjék az előadás. Az aradi tanfelügyelő azon az állásponton volt, hogy a tanítás kezdetét reggel 8 órában állapítsák meg, a közigazgatási bizottság azonban úgy döntött, hogy a tanítás reggel 9 órákor kezdődjék. Ezt a határozatot a tanfelügyelő megelégedte a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, de időközben a tanfelügyelő már elrendelte, hogy a tanítás a téli hónapokban reggel 9 órákor kezdődjék. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ma érkezett leiratában arról értesítette a közigazgatási bizottságot, hogy a tanfelügyelő intézkedését jóváhagyólag tudomásul vette és így a felebezés tárgyalanná lett.

Az „ARADI KÖZLÖNY”-nek nemcsak közleményei, hanem a hírdetése is érdekesek.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Novemberben válaszol az entente a pápának.

Basel. Az angol lapok jelentései szerint az észak angol kikötőket elzárták.

Pétervár. Az orosz flotta reorganizációja céljából angol tábornagyok érkeztek Pétervárra.

Zürich. Az angol követ közölte a Vatikánnal, hogy az entente közös válaszát a pápa jegyzékére november első hetében nyújtják át.

Rotterdam. Orosz jelentések szerint Kornilov tábornok a múlt héten öngyilkosságot kísérelt meg, amit az utolsó pillanatban megakadályoztak. A tábornok üveg darabokkal felvágta ereit.

Bécs. Itt ma egy ügyvédi irodában egy előkelő uriaszony gyilkos merényletet kísérelt meg. Ma délelőtt

Mayer Anna, egy gyógyszerész felesége agyon akarta löni Glück Miksa dr. bécsi ügyvédet. Mayernének ugyanis egy polgári póre volt, amelyben érdekeit Glück dr. képviselte. A pórt azonban elveszítették. Azóta az uriaszony folytonos szemrehányásokkal illette az ügyvédet. Mayerné ma reggel megjelent Glück dr. irodájában. Alig lépett az ügyvéd dolgozó szobájába, revolvert rántott elő és az ügyvéd felé célzott. A fegyver szerencsére csütörtököt mondott és Glück hirtelen az asszonyra ugrott és nagy dulakodás után sikerült tőle a fegyvert elvenni. Erre Mayerné a kemence mellett lévő vaslapátot felkapta és azzal sújtott az ügyvéd felé, aki könnyebben megsérült. Az asszony ezután elmenekült a lakásból.

H I R E K.

Pflanzer-Baltin báró a békéről.

Angol-német üzlet a háború . . .

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Pflanzer-Baltin Károly báró vezérezredes, az összes mögöttes országbeli csapatok főfelügyelője a napokban Pécsre járt és szemlét tartott az ottani csapatok felett. Pflanzer-Baltin báró kíséretében egy vezérkari ezredes volt. Az állomáson Tomics Antal ezredes, a hatások pótzásloájának parancsnoka és vállhórnai Pilepich Rezső tábornok állomásparancsnok fogadták. A vezérezredes a megérkezés után rögtön a gyakorlóterre hajtatott, ahol a hatásokat inspicálta.

Délben a tisztikaszinóban díszebédet adott a tisztikar a vezérezredes tiszteletére. Egy hírlapíró beszélgetett a vezérezredessel, aki pécsi születésű. Pflanzer-Baltin báró hosszabban beszélgetett pécsi emlékeiről. A hírlapíró egyszerre ezzel a kérdéssel fordult hozzá:

— Kegyelmes uram, a legújabb kancellár-beszéd körül élenk vita nullámozik az európai sajtóban. Ez aktuálissá teszi a béke kérdését.

A vezérezredes széles gesztust csinált a jobbajával és aztán mosolyogva mondta:

— A béke nem aktuális. Én telivér katona vagyok, így nem beszélhetek róla. Csak annyit, hogy ez a háború főleg angol-német üzlet és a kancellár vezető egyelőre az üzletet. De különben . . .

Itt elhallgatott a kegyelmes ur, mosolyogva, barátságosan kezét nyújtott; úgy látszik a béke nem kedves témája. A terített asztaloknál a tisztiek néma háptákban üdvözölték a belépő vezérezredest.

— **Katonai kitüntetések.** A hivatalos lap közli, hogy a király *Rózsaffy* Andor 3. honvédhuszárezredbeli századosnak és *Weisz* Ernő 3. honvédhuszárezredbeli tartalékos hadnagynak a 3. osztályú katonai érdemkeresztet a hadidísziménnyel és a kardokkal adományozta. *Valerian* Zsigmond 3. honvédhuszárezredbeli százados és *Kovács* Tamás 2. honvédgyalogezredbeli tartalékos hadnagy másodsor legfelsőbb dícsérő elismerésben részesültek. A király az **elenség** előtti tanúsított vitéz és eredményes

magatartása elismerésül *Brunhuber* László 9. honvédhuszárezredbeli századosnak a 3. osztályú vaskorona-rendet a hadidísziménnyel és a karddal díjmentesen adományozta. *Kardos* Elek 2. honvédrezredbeli tartalékos zászlóst a német császár a porosz királyi érdeméremmel tüntette ki.

— **Nyugalomba vonuló huszárezredes.** A hivatalos lap közli, hogy *Herzig* Ottó 12. huszárezredbeli ezredes mint csapatszolgálatra alkalmatlan a nyugalomába került.

— **Repülőgép szerencsétlenség Lippán.** Lippáról jelenti tudósítónk: Tegnap délután a város keleti oldalán fekvő síkság lejtőjére lezuhant egy repülőgép, amelyben két pilóta ült. Az egyik kisebb zúzódásokat szenvedett, a másik a karját törte el. Mindkettőjüket a lippai Vöröskereszt-kórházba szállították. A gép teljesen összetört. Arról, hogy a szerencsétlenül jár repülőgép utasai az aradi repülőtelepről valók-e, nem szól a tudósító jelentése.

— **Aradmegyei diófalevél a német cigarettában.** Szabadkáról írják: Tudvalevő, hogy a németek eddig a pálmalevelet is felhasználták cigarettába, mint dohánypótló anyagot, most pedig szárított diófalevéllel kísérleteznek. A Bácskában 50 koronát ígérnek száraz diófalevéért s miután itt nagy mennyiséget szereztek belőle, a német ügynökök Áradmegyébe mentek vásárolni. A diófalevél pipázása gyomorégést és más egyéb bajt is okoz, a németek azonban állítólag kivonják belőle a mérges anyagokat.

— **Halálozás.** *Hollóssy* Jozefin e hónap 15-én reggel 64 éves korában hosszas szenvedés után meghalt. A temetés holnap délután 2 órakor lesz az alsótemető halottas csarnokából. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Kávé kiosztás.** Felhívom az I., II., III., IV. és V. kerülethez tartozó kereskedőket hogy szerdán, a többiket pedig, hogy csütörtökön délelőtt a kávé utalvány kiváltása céljából a közvéleményezési hivatalban jelentkezzenek. — Az éltimlszer igazolvány 5. számú szeivénye váltható be adagonként 5 deka kávéra, melynek kicsinybeni eladási ára 25 fillér. A közvéleményezési hivatal vezetője.

— Az aradi mozik felemelt városi adója. Aradváros törvényhatósági bizottsága tudvalevőleg módosította a mozgófényképszínházak engedélyére vonatkozó szabályrendeletét, amely az Uránia és Apolló-színházak városi moziadóját 10 százalékról 20 percentre, az Erzsébet-mozi adóját 6 százalékról 12 percentre emelí el. A határozatot Kocsi Dániel, Szathmáry Mihály és Lustbader Adolf megfélebbzték. A belügyminiszter ma érkezett leiratában értesíti a várost, hogy módosított szabályrendeletet jóváhiagyta.

— **Felhívjuk figyelmét** mai lapunkhoz *Gaedike* bankház Budapest Kossuth Lajos-u. 11. által mellékelt meghívójára. Az állami sorsjátékká lett magy. kir. osztálysorsjáték főnyereménye szerencsés esetben egy millió korona.

— **Karácsonyi albumok** *Kerpelnél* előjegyezhetők. 6787

FIGYELMEZTETIÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkíhordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előzetni szigorúan tilos. Aki ezen óvást figyelmeben nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. :: :: :: ::

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Lefoglatja a kormány a cirkot.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hivatalos lap mai száma a következő rendeletet közli:

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

A cirokmag- és cirokszakkészletek a jelen rendelet erejénél fogva zár alá vétetnek. A zár alá vétel nem akadályozza a birtokost abban, hogy cirokmag- és cirokszakkészletét saját házi szükségletére és gazdaságában vetőmag céljára felhasználja. Zár alá vett készletét más célra fel nem használhatja, fel nem dolgozhatja és — amennyiben a jelen rendelet másképen nem intézkedik — cirokmagkészletét csak a Hadi Termény Részvénytársaság, cirokszakkészletét pedig csak a Takarmányforgalmi Részvénytársaság útján idegenítheti el és azzal egyáltalában csak a jelen rendeletben megszabott korlátok között rendelkezhetik.

A birtokos köteles a zár alatt álló készletek kellő megőrzéséről gondoskodni.

A földművelésügyi miniszter elrendelheti a jelen rendelettel zár alá vett készletek közszükségleti célokra való igénybevetését (relvírást).

Termelők zár alatt álló cirokmagkészletekből közvetlenül termelőknél vetőmagul egy métermázsát meg nem haladó mennyiséget eladhatnak.

Kereskedők (szövetkezetek), ha cirokmag vagy cirokszakkal vásárlásával eddig is foglalkoztak, cirokmagot, illetőleg cirokszakkal közvetlenül ezentul is vásárolhatnak, de csak olyanoktól, akiknek eladásra szánt cirokmag vagy cirokszakkészlete tiz métermázsát meg nem halad.

A vető a jelen § alapján vásárolt mennyiségeket csak a Hadi Termény részvénytársaság, illetőleg a Takarmányforgalmi Részvénytársaság útján adhatja el és köteles az ilyen megvásárolt készleteket kéthetenként a Hadi Termény részvénytársaságnak, illetőleg a Takarmányforgalmi részvénytársaságnak bejelenteni.

Az a kereskedő, akit a jelen § rendelkezéseinek megszegésével elkövetett kihágás miatt a §. alapján jogerősen elítélnek, elveszti a jelen §-on alapuló vásárlási jogosultságát.

A kivitelre kerülő cirokmagot csak a Hadi

Termény részvénytársaság, a kivitelre kerülő cirokszakált pedig csak a Takarmányforgalmi részvénytársaság útján lehet forgalomba hozni.

A cirokrag és cirokszakál adás-vétele iránt a jelen rendelet hatályba lépte előtt kötött és a jelen rendelet életbelépése előtt az áru átadásával még nem teljesített szerződést az eladónak csak a Hadi Termény részvénytársaság, illetőleg a Takarmányforgalmi részvénytársaság hozzájárulásával szabad teljesítenie és amennyiben a Hadi Termény részvénytársaság, illetőleg a Takarmányforgalmi részvénytársaság a hozzájárulást megtagadja, a szerződés hatályát veszti.

— Tilos a gabona takarmányozása. Az O. K. H. 88400—1917. sz. rendeletéből kifolyólag közhírré tesztm ismételtén, hogy a buza, rozs, kétszeres és kölesnek állati takarmányozásra való felhasználása a legszigorubbán el van tiltva és a hatóság utasítva van, hogy ezen tilalom ellen vétőkkel a legnagyobb fokú alkalmazható büntetéseket szabják ki. Varjassy Lajos, polgármester.

MOZGÓKÉPSZINHAZ.

Az U. hajó hőse. (Nagy háborus tengeri dráma az Apollóban.) Az angolok elbizakodottságát semmi sem tudta megtörni annyira, mint a németek tengeralatti hadjárata. A német buvárhajók legendás hősiessége megtörte az angolok tengeri hatalmát s az angol hajókolesz-

szusok, a félelmetes szörnyetegek nem mernek kimozdulni a körülzárt kikötőkből. A német tengeralattjárók döntő tényezőjévé váltak a háborúnak s ha továbbra is oly tömegesen pusztítják az ellenséges hajókat, mihamarabb rákényszerítik az entente-ot, hogy jobb hajlandóságot mutassanak a béke megkötésére. A tengeralattjárók bátor harcából rendkívül érdekes történetet dolgozott fel egy német filmgyár a német hadvezetőség engedelmével. A buvárhajók csudás munkáját látjuk magunk előtt a grandiózus filmen megkapó cselekmény keretében. Az izgalmas, érdekesítő háborus tengeri dráma Budapesten óriási sikert aratott s valósággal lázban tartja még ma is a publikumot. Az Apolló-színház szerdán és csütörtökön mutatja be.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. évi október 17-én, szerdán

A. Bérlet.

A. Bérlet.

Névtelen asszony.

Számú 3 felvonásban.

Kezdete este fél 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

STAUBER JÓZSEF.

NYILTTÉR.

Az összes rokonság és ismerősök nevében mélyen megtört szívvel szomorúan jelentik a felejtethetlen jó rokon, ismerős és jóbarátot

Hollóssy Jozefin

f. évi október hó 15-én reggel 4 órakor, életének 64-ik évében, hosszas szenvedés után a Mindenható rendelkezéséhez képest történt gyászos elhunytát.

Az Istenben boldogult földi maradványai f. hó 17-én d. u. 2 órakor fognak az alsó temető halottas csarnokából az ev. ref. egyház szerint tartandó ima után az ugyanottani temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Áldás és béke poraira!

Arad, 1917. október 16-én.

15

Az összes rokonság nevében.

Varga Lura első temetkezési intézete Arad, Andrássy-tér 13. Telefon nappal: 37. Éjjeli szolgálat: 738.

Használt ólom
megvételre kerestetik.

24134—1917.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. pénzügyigazgatóság 41519—1917. sz. a. kelt intézkedése folytán a következőkről értesíti Arad sz. kir. város hatóságát a központi szeszifőzdek vállalkozói a kerületekhez tartozó községek területeiről a központi szeszifőzdebe beszállított és szeszifőzésre alkalmas szőlőtörkölyt az 1917—1918. termelési időszakban az alábbiak szerint tartoznak venni. 1. Penészes, vagy romlott törkölyt a központi szeszifőzde vállalkozója nem köteles átvenni. 2. Olyan esetekben, amidőn a termelő a szőlő árát csomóját a boggyóktól külön választja, a központi szeszifőzde vállalkozója a boggyókból nyert törkölyvel együtt a

szőlőszárát, csomóját is és pedig ugyanazon áron köteles átvenni. Ellenben egyedül a szőlő szárát, csomóját a boggyókból nyert törköly nélkül nem tartozik átvenni. 3. A központi szeszifőzde vállalkozója a friss hegyi szőlőtörkölyt q.-ként 14 korona, a betaposott klerjédt hegyi szőlőtörkölyt q.-ként 16 kor., friss siktekvésű kerti, vagy homoktalaju szőlőtörkölyt q.-ként 12 korona, a betaposott klerjédt síkfekvésű kerti, vagy homoktalaju szőlőtörkölyt q.-ként 14 kor., a kilugozott törkölyborkészítésére használt hegyi szőlőtörkölyt q.-ként 4 kor., a kilugozott törkölyborkészítésére használt síkfekvésű kerti, vagy homoktalaju szőlőtörkölyt q.-ként 3 kor. áron köteles átvenni. — Megjegyezzük,

hogy a borhamisításnak és hamisított bor forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1908. évi XLVII. t.-cikk 32. paragrafusa értelmében törkölybor készítése csak azoknak van megengedve, akinek négy kat. holdnál nagyobb szőlőjük nincs és hogy az idézett t.-c. 33. paragrafusa szerint az a termelő, aki törkölybort akar készíteni, köteles ezen szándékát legalább 48 órával előbb az illető község előjáróságának bejelenteni. Ennél fogva a központi szeszifőzdek vállalkozói amennyiben gyanujuk van arra, hogy a termelők szőlőtörkölyüket az idézett rendelkezések ellenére használják szőlőtörkölybor készítésére, a kihágási eljárás megindítása végett forduljanak a rendőri büntető bírások-

dást gyakorló és az idézett t.-c. 55. paragrafuszában felsorolt hatóságokhoz. 4. Az olyan betaposott szőlőtörköly után, amelyet a központi szeszifőzde vállalkozója legkésőbb 1917. nov. 30-ig át nem vett, minden megkezdett hónapra q.-ként 50 fill. őrzési és gondozási díjat tartozik a termelőnek fizetni. A betaposott szőlőtörkölyt legkésőbb 1918. évi május 1-ig a központi szeszifőzde vállalkozójának át kell venni.

Önként értetik, hogy a fent megállapított árak fizetendők a beváltó állomásokon, vagy esetleg az egyes községekben átvett szőlőtörköly után is.

Arad, 1917. évi szeptember hó 28-án.

A városi tanács.

A szépségápolás titka a felhasznált szőpítőszerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis téglgy 1-50 kor. Nagy téglgy 2-50 k.

Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy téglgy ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomsága. Crém, fehér, rózsás és testszerekben. Egy darab. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, ibolya, Loin du bel orgona, piros rózsás, Serail. Uvegje 1 kor 50 fillér.

Kapnato a készítőnél. 1846

Rozsnyay Mátyas gyógyszerertárában Arad, Szabadság-ter.

Fehér, száraz

házi szappant

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád gyógyszerertára

Arad, Andrássy-ter 22. sz.

Katonáknak

Szőrvesztő-

Depillor.

fontos tudni, hogy

ruha etük

kiirtására legjobb szer PETRIS

olyadék, ára 2 kor. HADAR

hínópor, ára 2 kor.

E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejtáro, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ára utasítására 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a kisárolagos készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszerertárában

Arad, Andrássy-ter 22. sz.

25447—1917. sz.

HIRDETMÉNY.

Az 1916. évi XXVI. t.-c., az 1916. évi XXXII. t.-c. és az 1916. évi XXIX. t.-c. alapján jövedelemadóra, vagyoadóra és hadinyereségadóra vonatkozó és az adófelszámolási bizottság elé terjesztendő kiszámítási javaslatokat tartalmazó kivétési lajstromok Arad városra nézve, ugyanottan az adóhivatalnál f. évi október hó 11-étől október hó 18-ig terjedő 8 napra közszemlére kitétetett, azokat mindenki megtekintheti és az őket vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti. Ezek az észrevételek a fenti határidő alatt írásban az aradi m. kir. pénzügyigazgatóságnál, utóbb pedig akár szóval, akár írásban az adófelszámolási bizottságnál előterjeszhetők.

Az adófelszámolási bizottság Arad város részére készített lajstromban felvett adózók ügyeit f. évi október 22-én d. e. 8 órakor és a következő napokon Aradon, Andrassy-tér 1. sz. a. (pénzügyipalota) I. emelet 24. ajtó sz. a. helyiségben fogja tárgyalni s azokra az adózók egyenkint is meghívottnak.

Megjegyeztetik azonban, hogy az adózóknak egyenkinti meghívása az adófelszámolási bizottságnak nem törvényszerű kötelessége, ennél fogva a meghívónak bármely okból való kézhöz nem vétele a jogorvoslati eljárásra befolyással nincsen. Az adófelszámolási bizottságok a kitűzött sorrend szerint megvizsgálják az adózók bevallásait, az előterjesztett adatokat és a kir. pénzügyigazgatóság által készített adókiszámítási javaslatokat és tekintettel az illető adózó — az vagy mások, — vagy pedig a kincstári képviselő által tett észrevételekre és egyéb rendelkezésükre álló adatokra megállapítják minden egyes adózóra az adóköteles jövedelem összegét és az adókötelet szerint ennek megfelelő adótételt, valamint az esetleg járó pótlékot is; azokat még az ülés folyama alatt az egyenkinti tárgyalás befejeztével az illető lajstromába bejegyeztetik és a tárgyalás befejeztével hozott abbeli határozataikat szabályszerű módon és kivétel nélkül a feleknek kézbesítetik.

Az adófelszámolási bizottság határozata ellen minden egyes esetben a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézendő panaszjoga illeti meg úgy a felet, mint a kincstári képviselőt.

Az 1896. évi XXVI. t.-c. szerint a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézhető panaszt, a határozat kihirdetésénél jelenlévő adózó a kihirdetésétől — a kihirdetésnél jelen nem levő adózó pedig a határozat átvételétől számított 15 nap alatt az aradi m. kir. pénzügyigazgatóságnál nyújthatja be. A panasznak halasztó hatálya nincsen.

Aradon, 1917. október 10-én.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

Ujságmaculatura ismét kapható kis és nagy mennyiségben.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Szent Pál-u. 7. sz.

két utcára nyíló ház, 3 modern lakással, istálló, kocsiszin, pincék és magtárral, olesó áron 7074

eladó.

Bővebbet Roth József, szénkereskedő, Bótvös-utca 5. szám.

Hagymennyiségű használt pléh pánt eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

Bartháné kozmetikai műterme, Batthyány-u. 10.

Szépségápolás. Arcmasszage. Hajfestés

Szeplőt, mitesszert, **hámvasztás** által eltávolítják. Archám-lasztást 1 óra alatt is eszközölk. Urogedő arcról rancokat eltüntetnek. Tanácsot és szerkeket vidékre is készséggel adok. **Bartháné.**

Aradvármegye közigazgatási bizottsága.

1656—1917. szám.

Hirdetmény.

A Kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur folyó évi szeptember hó 5-én 49523. szám alatt kelt intézményével a m. kir. államvasutak a horvát országos bank fióki szabadkai cég által a páfrányosi erdőségekre vezetendő kesken vágányú gőzüzemi erdei vasut céljaira Keresztespatak és Páfrányos község határában szükséges s akábbiak szerint Zarándbánya község körjegyzői hivatalában közszemlére tett kisajátítási tervben és összeírásban tüzetesen körülírt területekre nézve a kisajátítási eljárást az 1881. évi XLI. t.-c. 32. paragrafusára értelmében elrenbelte.

Az eljárás megejtése végett ennél fogva bizottságként a vármegye alispánjának vagy helyettesének elnöklete alatt Edecs Elemér és Szerény Sándor törvényhatósági bizottsági tagokat, jegyzőül pedig Dr. Török Lászlót küldjük ki.

Az eljárás megejtése határideje: 1917. évi november hó 9. napjának délelőtti 9 óráját tűzzük ki, helyeül Zarándbánya község körjegyzői irodáját jelöljük meg.

A bizottság kiküldéséről, valamint az eljárás határidejéről Keresztespatak és Páfrányos község előjáróságát a kisajátítási tervrajz és összeírás kiadása mellett oly utasítással értesítjük, hogy a tervrajzot és összeírást a Zarándbányai körjegyzői hivatalnál a tárgyalást megelőzőleg folyó évi október hó 20-tól november 3-ig bezárólag tegye közszemlére, s úgy erről, mint a tárgyalás idejéről az érdekelt feleket egyenként, s ezenfelül a helyi szokáshoz képest a hirdetmény kifüggesztése és dobszó rajon haladéktalanul értesítse.

Megjegyezzük egyidejűleg, hogy a kiküldött bizottság az 1881. évi XLI. t. e. 34. §-a alapján a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemileg határoz, ha az érdekelték közül senki sem jelen is meg.

Az érdekelt feleket pedig figyelmeztetjük, hogy a tárgyalás alkalmával, minden tulajdonosnak jogában áll a kisajátítási terv ellen, s minden telegkönyvi érdekeltnek a felajánlott ár ellen felszólalni, s kifogásait jegyzőkönyvbe vétetni. — Ennek elmulasztása a már többször idézett t. e. 36. §-ában körülírt jog következményével jár.

A megjelenés elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

Miről a kiküldött bizottsági tagokat és jegyzőt, a horvát országos bank szabadkai fiókja céget, valamint a kisajátítási terv és összeírás egy példányának csatolása mellett Keresztespatak és Páfrányos község előjáróságát értesítjük oly felhívással, hogy a közszemlére tett igazoló bizonylatot, valamint hirdetményünknek az egyes érdekelték részére történt kézbesítését igazoló véltveket a tárgyalás alkalmával a bizottság vezetőjének adja át.

Arad, 1917. évi október hó 9-én.

Az alispán h.:
Schill,
jegyző.

7064

FOG. MOHR JEANNETTA
vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitattam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint közönség beugróimat, foghúzás teljes érzéstelenítéssel (tagasztás útján.) Aranyhídak, aranykoronák, mindeneműl kaucsuk fogazatok, szájszájítás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Belsőes partiógasaát kérve tisztelettel Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. a. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig. Vidékekre 24 órán belül kielegítetnek. 491

Nyomdal

tanulóleányok

jó fizetéssel felvétetnek.

Cím a kiadóban.

Aradi és csauádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1917. évi június 1-től.

Aradról Szegedre indul:	
Személyvonat reggel	6.40
Személyvonat délután	4.13
Aradról Szegedre érkezik:	
Személyvonat délelőtt	12.00
Személyvonat este	9.31
Szegedről Aradra indul:	
Személyvonat éjjel	3.06
Személyvonat délután	3.17
Szegedről Aradra érkezik:	
Személyvonat reggel	7.34
Személyvonat este	7.51
Aradról Brádra indul:	
Személyvonat reggel	5.44
Személyvonat délután	12.43
Aradról Brádra érkezik:	
Személyvonat délelőtt	11.54
Személyvonat este	7.46
Brádról Aradra indul:	
Személyvonat éjjel	3.00
Személyvonat délután	1.13
Brádról Aradra érkezik:	
Személyvonat délelőtt	10.00
Személyvonat este	7.34
Aradról Újszentannára indul:	
Délután	5.30
reggel	3.26
Aradról Újszentannára érkezik:	
D. e.	9.10
Este	6.10
Újszentannáról Aradra indul:	
Este	6.23
Újszentannáról Aradra érkezik:	
Este	6.53
Borosjenőről Csermőre indul:	
Vegyes vonat délelőtt	9.31
Vegyes vonat délután	5.32
Csermőről Borosjenőre indul:	
Vegyes vonat reggel	6.32
Vegyes vonat délután	4.29
Mezőhgyesről Kétegyháza indul:	
Motoros vonat reggel	8.37
Motoros vonat este	6.20
Kétegyházáról Mezőhgyesre indul:	
Motoros vonat reggel	6.10
Motoros vonat délután	4.10
Újszentannáról Kétegyházára ind.:	
Motoros vonat reggel	9.25
Motoros vonat este	7.00
Kétegyházáról Újszentannára ind.:	
Motoros vonat reggel	6.00
Motoros vonat délután	4.00
Borosseberről Menyházára indul:	
Vegyesvonat délelőtt	9.00
Menyházáról Borosseberrre indul:	
Vegyesvonat délután	2.39

Használt osomagoló papir megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-:

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját mezei szeriat számítjuk.
 Minden apró hirdetés ára 20 fillér. Vastagabb betűkkel 40 fillér.
 A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
 A legkisebb hirdetés ára 10 szög 2 korona.
 Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesszük fel.
 A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés azövegét, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjának nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Elegáns
 urilasszony, szigorúan diszkrét, feltétlenül intelligens urilember ismeretséget keres. Levelék a találkozás megjelölésével „Óvatos” jellegre a kiadóba. 7070

Alkalmazást keres.

Középkora
 nő házmesternőnek vagy szakácsnőnek tisztai étkezdésre ajánlkozik Pucsal Eya Ferenczterri katona kórház. 7071

Kereskedelmi
 tanfolyamot végzett leány, gépirásban járatos, megfelelő állást keres. Ajánlatot „Szerény” jellegre kiadóba kerek. 7054

Alkalmazást nyer.

Megbízható ügyes segéd
 keresetlik. Meid és Adler uridivat üzlete, Arad, Andrássy-tér 14. 7062

Intelligens
 németül beszélő középkora nő háztartásnőnek keresetlik. Bővebbet Körösvölgyi pálinka raktár. 7078

Jó bizonyítványokkal
 rendelkező, nős, hadmentes, vagy rokkant bolos ispánt vagy béresgazdát keresek, kiknek több évi gazdasági gyakorlata van. Szülőkészséskor érték előnyben. Cim a kiadóban. 7060

Intelligens
 deutsches Fräulein mit Jahreszeugnis, wird zu 2 Kinder 9—11 Jahre sofort aufgenommen. Weininger, Apponyi-körut 8. 7028

Deutsches Fräulein
 die auch im Hauslichen mit hilft zu einem 4 1/2 jährigen Knaben gesucht. Adresse in der Administration. 7089

Intelligens
 deutsches Fräulein die ausschließlich deutsch spricht und im Hausliche bewandert ist, wird zu 2 kleine Mädchen aufgenommen. Adresse in der Administration. 7018

Kitűző ifjú
 vagy leány, felvétetik Knieser I és Társaság, Dobó-u. 1. 7048

Tisztességes, 2020
 szorgalmas mindenes, ki padló kefélséhez ért, jó fizetéssel, azonnali belépésre felvétetik. Batthyány-u. 23. sz., I. emelet.

Nyomdász-tanulónak
 felvétetik két ifjú, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Kiadó lakás.

Két elegáns
 butorozott utcai szoba, kiadó. Minoritapalota, II. em., 28. ajtó. 7065

Elegáns
 butorozott szoba fürdőszoba használattal villanyvilágítással azonnala kiadó. Földes-pacser-utca 3. 7072

Kiadó
 azonnala butorozott utcai szoba. Rákóczi-u. 30. 5006

Lakást keres.

Háromszobás
 lakást villanyval fürdőszobával azonnala keresek. Cim a kiadóhivatalban. 7079

Vétel és eladás.

Megréteire
 keresek 1 vasgtyat, esetleg öszoecsukhatót madracal, ágyneműt, 1 kredencet. Cim a kiadóban. 7066

Venne 2—300
 folyóméter iparvasuti szint, értesítést kér Cementárugyár, Pankota. Telefon 9. 7078

Jókarban levő,
 látható írásu, használt írógépet veszek. Luitwák. 7087

Nádor-féle
 karácsonyi zenekönyv, valamint Bárd, Köcskényi-re előjegyzést elfogad Knieser I. és Tea Arad, Dobó-u. 1. Telefon 791. 7047

Karácsonyi album.
 Rózsavölgyi, Bárd és Nádor-féle 1918-ra előjegyzésben már kapható Deák-féle zenemű- és könyvkereskedésben, Forray-utca. Telefon 902. 4431

Központi aranybevaló.
 A legfinomabb arany 14 K-ig, 18-as arany gramja 10 K-ig, 18-os arany gramja 9 K-ig, 14-es arany gramja 6 K-ig. Szilárany és aranyékszereket a legmarasabb árat veszek Brandes órák- és órászere, József-lőherceg-ut 12. (Lutheránus-templom mellett.) 5518

Nyers berkövet
 minden mennyiségben veax Irem Arnold Bercsényi Miklós-utca 39. szám, telefon 194. szám. 6281

Hegymaragot.
 makói ériás, valamint peszerehelyem és egyéb magvakat, ugyancsak édes nemes tormaszegyet, melyek csiraképessegeért, fajtisztaságért felelősséget vállalunk, legelőször napl áron szállítunk. Foghagyományt maximális, termésk piaci áron adunk el. Arad-utca 12. Részvényszerzés, Makó. 621

Eladó
 egy pár 2 és fél éves muraközi herélt ló. Boros gazdaság, Honcátó. 6989

Használt ólom
 megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban. 7892

Ingatlan.

Eladó ház
 Vécsey-u. 11/a. szám alatt, melyben egy négy szobás és egy három szobás lakás van. Megtekinteni és értekezni d. u. 3—4 óra között. 7088

Kereset Knieser-utca 10. sz.
 ház eladó és azonnali átadható. 7088

Eladó ház.
 Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház, 10 évig adómentes, szabad kérből eladó. Bővebbet ugyanott. 6149

Gál László-utca
 8. sz. ház eladó. 7005

Eladó
 a Kossuth-u. 21. számú ház, sütődével, villany- és vízvezetékekkel. Értekezhetni ugyanott. 7041

Gyógyászat.

Ar Aranyos
 aranyér-kupokai mindenben pótolják a Haemorrhoid-kupok, azonos összetételű folytan hatásuk is teljesen azonos, ára korona. Földes gyógyszerár. Hehs gyógyszerár Arad.

Ar angol
 fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ara 2 korona. Földes gyógyszerár. Hehs gyógyszerár. 12

Hehs Vasas chininora.

Suverén szer vérzegénység, sápkór, szédülés, a vérzegénységből eredő fejfájások, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Paratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malarikus fertőzések- és minden infektióból eredő meg-betegedés ellen ugy felelősséget, mint gyermekeknek. Ara 6.—kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Tyukszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan ató szer, Hehs gyógyszerár tyukszem-tapassa. A legmegrogozottabb tyukszem a tapassa párnapi használata után leválk, a gyötörő fájdalom azonnal megszűnik. Ara 1 korona. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

Különféle.

Eivencsöt
 egy hamvaszűrőre, feketeható, 2—3 éves buldog kutya „Bulldog” névre halgat. Meg-aláló 50 korona jutalmat kap. Cim a kiadóban. 7077

Apróhirdetések

az „Aradi Köztény” részére felvételtök a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u., Boros Béla hirdetői és hirdetői irodájában Eszény-u. és a Kossuth-utcai papírüzletben.

Jókarban levő

teljes felszerelésű, német gyártmányu cementgyár, 5 mm. festékkészlettel, eladó. Cim a kiadóhivatalban. 7078

Hunyadmegyében

vasuti fővonal mentén fekvő városban, 50 év óta fenálló, a város főforgalmu helyén levő, igen jól menő

Vas és fűszerüzlet

más vállalkozás miatt

eladó.

Cim megtudható e lap kiadóhivatalában „50 ezer” jelige alatt. 7076

Arad legregibb kerékpár, varrógép és Gramophon raktára. Villanyvilágítási vállalat.

Hammer Vilmos

műszerész

Szabadság-tér 5—6.

Telefon 96.

Veszek törött és használt gramofon lemezt K. 0.60 darabjál.
 Szvedin gép- és villany-tervező- és varrtmányu gépekkel Columbia és Edison-gramofonok, valamint a Walferrad kerékpárok és Pfaff varrógépek, Saphirtus „Patronok”, Patne emezetek Megérkeztek a újabb fűvelő operettak és népdalok, Király Ernő-féle. Nagy raktár kerékpár akatárszerekből, gumiból és Acetylen lámpákból. Pontos kiszolgálás. jutányos árak. Nagy szakszerű javító műhely. 2951

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintéshez ajánlek patkány- és egérintőszert. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintőszere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt alkalmazható.

A patkány- és egérintőszert bacillus árai:

1 kis adag 2—300 patkány kiirtására 12 K.

1 nagy adag 3—600 patkány kiirtására 20 K.

„Matteine”

vegyszeri laboratorium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám.
 Telefon 10—45. 501

10278—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

3310—1917. M. E. rendelet 5. paragrafusára lehetővé teszi, hogy egy a nem termelő, valamint azon termelő, kiknek szükségletét a saját termése nem fedezi — a saját házi szükségletükre bármely községben termelőknél burgonyát szerezhessenek be. Az erre vonatkozó vásárlási igazolványok kiállításával Arad sz. kir város közlelmezési hivatalát bizom meg.

Kiállítási díjul a közlelmezési hivatal személyzeti és dologi kiadásainak fedezésére különként fél fillér fizetendő.

Az étkezési célokra szolgáló burgonya eladási ára 1917. évi november 30-ig különként 22 fillér, melyben bentfoglaltatik a rakodó állomáshoz való szállítási költség.

A vásárlási igazolványok csak az élelmiszer igazolványok felmutatása után állítandók ki.

Figyelmeztetem a vásárló közönséget, hogy a vásárlási igazolványt azon község főszolgabírójánál, ahol a burgonyát beszerzi, okvetlenül mutassa be, hogy részére a szállítási igazolvány kiállítható legyen.

Ipari, közlekedési vállalatok, köz- és magán intézetek részére vásárlási igazolvány ki nem állítható, mert ezek részére a szükséglet külön fog kiutatatni. Az erre vonatkozó kérvények tehát a polgármesteri hivatal utján az Országos Közlelmezési Miniszteriumhoz terjeszteni fel.

A termelő által vásárolható, valamint a nem termelő által vásárolható fejadagok a következőleg állapítottak meg:

1. Termelőknél:

Nehéz testi munkások részére fejenként 108 kg., egyéb ellátatlanok részére személyenkint 72 kg., cselédek, időszaki munkások részére fejenként 12 kiló, vetőmagra kat. holdankint 900 kiló.

Nem termelőknél:

Nehéz munkások részére fejenként 106 kiló, egyéb ellátatlanok részére személyenkint 72 kiló.

Arad, 1917. október hó 1-én.

Varjassy Lajos, polgármester.

Használt ólom megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóhivatalban.